A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

2004. október 20.

a Norddeutsche Landesbank – Girozentrale-nak Németország részéről nyújtott állami támogatásról

(az értesítés a C(2004) 3926. számú dokumentummal történt)

(Csak a német nyelvű szöveg hiteles)

(EGT vonatkozású szöveg)

(2006/738/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre, és különösen annak 88. cikke (2) bekezdésének 1) pontjára,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló szerződésre, és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

az érdekeltek felszólítására, a fenti határozatoknak megfelelően állásfoglalások kinyilvánítására [1] és ezeknek az állásfoglalásoknak a figyelembevételével,

mivel:

I. AZ ELJÁRÁS

(1) Az eljárás tárgya három tartományi vagyonkezelő intézmény (Landestreuhandstellen – „LTS") átadása az Északnémet Tartományi Bank – Zsíróközpontnak („NordLB") Alsó-Szászország-tartomány részéről. További hat esetben, ahol Németországgal szemben eljárás indult a tartományi bankoknak történő vagyonátadással összefüggésben, különös tekintettel a Nyugat-Németországi Tartományi Bank – Zsíróközpontra „WestLB").

(2) A Bizottság 1993. január 12-én kelt levelében tájékoztatást kért Németországtól a WestLB tőkeemeléséről, melyre a lakásépítés-támogatási intézmény („WfA") banki integrációja révén került sor, valamint a hasonló sajáteszköznövekedésekről, más tartományok más bankjai részéről. A Bizottság továbbá információt kért arról is, hogy mely tartományi bankok húztak hasznot az állami lakástámogatási eszközök átruházásából, valamint e tranzakciók indokairól.

(3) Németország 1993. március 16-án és szeptember 17-én kelt leveleiben válaszolt. A Bizottság további információt kért 1993. november 10-én és december 13-án, amire Németország 1994. március 8-án válaszolt.

(4) 1994. május 31-én és december 21-én kelt leveleiben a Német Bankszövetség („BdB"), a németországi magánbankok érdekképviseleti szerve arról tájékoztatta a Bizottságot – egyebek mellett -, hogy egy 1991. december 17-én elfogadott törvény értelmében, Alsó-Szászország-tartomány részesedését, mellyel a lakásügyi, mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi támogatási alapokban rendelkezett, 1991. december 31-i hatállyal átadta a NordLB-nek. Ezzel megnövekedtek a NordLB rendelkezésére álló saját eszközök, és a BdB véleménye szerint a bank előnyére torzult a verseny, mivel a felek nem állapodtak meg olyan ellenszolgáltatásban, amely összhangban van a piacgazdasági alapon működő befektető koncepciójával. Második levelében a BdB ennek megfelelően hivatalos panaszt emelt és felszólította a Bizottságot, hogy indítsa meg Németországgal szemben az EK-Szerződés 93. cikke (2) bekezdése (jelenleg 88. cikk (2) bekezdés) szerinti eljárást. 1995 februárjában és márciusában, valamint 1996 decemberében több bank egyénileg is csatlakozott a BdB által benyújtott panaszhoz.

(5) A Bizottság először a WestLB javára történt vagyonátruházást vizsgálta, de bejelentette, hogy vizsgálni fogja a többi tartományi bank hasonló tőkeátruházási eseteit is, beleértve a NordLB-t is, a WestLB ügyében született megállapításokra figyelemmel [2]. Ebben az ügyben végül a 2000/392/EK határozattal [3] 1999-ben döntött a Bizottság. mellyel a támogatási intézkedést (a különbözetet a megfizetett ellentételezés és a piaci gyakorlatnak megfelelő ellenérték között) a közös piaccal ellentétben állónak nyilvánította, és így a támogatás visszakövetelésérőll született rendelkezés. Ezt a határozatot az elsőfokú bíróság 2003. március 6-án, két elem elégtelen indokolása miatt – az ellentételezés mértékének megállapításánál – érvénytelenítette, minden egyéb tekintetben viszont megerősítette. 2004. október 20-án a Bizottság a panasztevők, a West LB és Észak-Rajna-Vesztfália közötti megállapodás ismeretében új határozatot adott ki, amely figyelembe vette a bírósági döntés kritikus pontjait.

(6) 1999. szeptember 1-jén, a 2000/392/EK határozatot követően, a Bizottság információkéréssel fordult Németországhoz, más tartományi bankok javára történt vagyonátruházásokkal kapcsolatban. Németország 1999.

[1] HL C 81., 2003.4.4., 2. o.

[2] HL. C 140., 1998.5.5., 9. o.

[3] HL L 150., 2000.6.23. 1. o; Németország megtámadta a határozatot (az Európai Bíróság előtt, C-376/99), valamint Észak-Rajna-Vesztfália-tartomány (az elsőfokú bíróság előtt, T-233/99) és a WestLB (az elsőfokú bíróság előtt, T 228/99), a Bizottság szintén eljárást indított az alapszerződés megsértése miatt (C-209/00).

december 8-án válaszolt és tájékoztatott a tartományi vagyonkezelő intézmények átadásáról a NordLB-nek, amelyet 2001. január 22-én a Bizottságnak küldött levelével – utóbbi kérelmére – egészített ki.

(7) 2001. március 1-jén a Bizottság további információt kért, különös tekintettel a Niedersächsischen Sparkassen und Giroverband tőkejuttatására, melyet Németország 2001. május 15-én válaszolt meg.

(8) 2002. november 13-án kelt levelével a Bizottság értesítette Németországot határozatáról, miszerint elindítja a 88. cikk (2) bekezdésében definiált hivatalos vizsgálati eljárást Alsó-Szászország –tartomány tőkejuttatása ügyében, melynek kedvezményezettje a NordLB volt. Egyidejűleg a Bizottság eljárást indított hasonló tőkeátruházási ügyekben, melyek kedvezményezettje a Bajor Tartományi Bank – Zsíróközpont, a Schleswig-Holstein Tartományi Bank – Zsíróközpont, a Hamburgi Tartományi Bank – és a Hessen-Thüringia Tartományi Bank volt. Ezt megelőzőleg a Bizottság már 2002. júliusban megindította az eljárást a Berlin-tartományi Bank javára történt vagyonátruházással kapcsolatban.

(9) Az eljárások megindítására vonatkozó határozatokat az Európai Unió Hivatalos Lapjában tették közzé ([1]). A Bizottság a többi érdekeltet is állásfoglalásra kérte.

(10) 2003. április 11-én kelt levelében Németország állást foglalt a NordLB ügyében elindított eljárással kapcsolatban.

(11) 2003. július 29-én kelt levelében a BdB az összes 2002. november 13-i eljárás-megindítási határozattal kapcsolatban állást foglalt. A BdB állásfoglalásához kapcsolódóan Németország 2003. október 30-án továbbította Észak-Rajna-Vesztfália-tartomány kormánya és a WestLB AG válaszát is, ami az LHS-átadás – a NordLB-nek – miatt indított eljárást illeti.

(12) A Bizottság újabb – 2003. szeptember 1-jén kelt – információkérésére, Németország 2003. október 28-án további információkat közölt és reagált a BdB észrevételeire a NordLB ügyében.

(13) 2004. április 7-én és május 3-án a Bizottság újabb információkéréssel fordult Németországhoz, amelyre utóbbi 2004. május 27-én és június 28-án válaszolt. 2004. augusztus 16-án és szeptember 9-én Németország korábbi álláspontját kiegészítő észrevételeket juttatott el a Bizottsághoz.

(14) 2004. július 19-én a panaszos BdB, Észak-Rajna-Vesztfália és a WestLb előzetes egyetértési nyilatkozatot nyújtott be az átadott tőke arányos ellentételezéséről. Véleményük szerint ez az ellenszolgáltatás kellene, hogy alapul szolgáljon a Bizottság határozatához. Hasonlóképpen benyújtott a BdB, Alsó-Szászország-tartomány és a NordLB egy javaslatot az átvett LHS-vagyon arányos ellentételezése tárgyában. Ezt követően, a Bizottság több levelet kapott a felektől és Németországtól. A Bizottság végül 2004. október 7-én jutott végső álláspontra az LHS-vagyon átadása – a NordLB-nek – ügyében.

II. AZ INTÉZKEDÉSEK RÉSZLETES LEÍRÁSA

1. *ÉSZAK-NÉMETORSZÁGI TARTOMÁNYI BANK – ZSÍRÓKÖZPONT*

(15) A NordLB, melynek székhelye Hannover, Braunschweig, Magdeburg és Schwerin, mérlegfőösszege társasági szinten kb.193 milliárd euró (2003. december 31. határnappal), közjogi státuszú hitelintézet, egyike Németország legnagyobb bankjainak. A NordLB 9 500 főt foglalkoztat.

(16) A NordLB 1970-ben jött létre négy közjogi státuszú hitelintézet (Alsó-Szászországi Tartományi Bank, Braunschweigi Állami Bank, beleértve a Braunschweigi Tartományi Takarékpénztár, Hannoveri Tartományi Hitelintézet és Alsó-Szászországi Lakáshitelintézet) egyesülésével.

(17) Az itt vizsgált tőkeátruházás hatályba lépésével, a NordLB tulajdonosa Alsó-Szászország-tartomány (60 %) és az Alsó-Szászországi Takarékpénztár és Zsíróegyesület „NSGV”), közjogi állású jogi személy (40 %) lett.

(18) Az 1991. és 1992. évi államszerződésekben Alsó-Szászország, a Szász-Anhalt és Mecklenburg-Előpomeránia megállapodásra jutottak, hogy a NordLB-t a tartományok közös intézményeként működtetik. 1993. január 12-i hatállyal a tulajdonjogi és garanciális felelősségvállalási struktúra a következőre változott: Alsó-Szászország: 40 %, NSGV: 26,66 %, Szász-Anhalt: 10 %, Mecklenburg-Előpomeránia: 10 %, Takarékpénztári Egyesülés, Szász-Anhalt (SBV):6,66 %, Takarékpénztári Célegyesülés, Mecklenburg-Előpomeránia (SZV): 6,66 %.

(19) Alapszabálya értelmében a NordLB kötelezően ellátja egy tartományi bank, egy központi takarékbank és egy kereskedelmi bank feladatait. Foglalkozhat minden egyéb üzleti tevékenységgel is, amely a bank, tulajdonosai és a tartományi helyhatóságok céljait szolgálják. Braunschweig területén a NordLB takarékpénztári tevékenységet folytat, ugyanakkor pénzügyi szolgáltatásokat nyújt magánügyfeleknek, cégeknek, intézményeknek és állami szerveknek, továbbá jelentős szereplő a nemzetközi tőkepiacokon, mind saját számlájára, mind más kibocsátók értékpapírjainak kezelőjeként. Sok más német univerzális bankhoz hasonlóan, a NordLB is birtokol részesedéseket pénzügyi intézményekben és más vállalkozásokban.

([1]) HL C 81., 2003.4.4., 2. o.

(20) A NordLB jelen van a világ nagy pénzügyi és kereskedelmi központjaiban. A bank tőzsdei irodával rendelkezik Frankfurtban, fiókokkal Londonban, New Yorkban, Szingapúrban, Stockholmban, Helsinkiben és Shanghaiban. kirendeltségei vannak Osloban, Tallinban és Pekingben, valamint leányvállalatokkal Londonban, Zürichben, Luxemburgban, Rigában, Vilniusban és Varsóban.

(21) 2003-ban a NordLB sajáteszköz-aránya intézményi szinten 11,5 %, míg a konszern szintjén 10,1 %; az alaptőke-arány 7,1 % volt intézményi szinten és 6,3 % a csoport szintjén. A saját tőke jövedelmezősége 2003-ban [...] (*) %-on állt.

2. *A TARTOMÁNY VAGYONKEZELŐ INTÉZMÉNYEI (VAGYONÜGYNÖKSÉGEI) (LTS)*

(22) 1948-ban Alsó-Szászország-tartomány vagyonkezelő intézményt alapított a szociális lakásépítés támogatási feladatainak ellátására. Az ún. vagyonkezelői szerződés alapján, melyet a tartomány és a NordLB kötöttek egymással, a NordLB átvette a támogatási alap kezelését és a vagyonkezelő intézmény által ellátott feladatokat. E szerződés – és két másik hasonló – alapján a NordLB jogi – de nem gazdasági értelemben – a tulajdonosa és – a tartomány képviseletében – vagyonigazgatója lett a lakásépítési, mezőgazdasági és gazdaságfejlesztési alapoknak. így támogatási kölcsönöket nyújtott a saját nevében, de gazdaságilag a tartomány számlájára.

(23) Az összesen három vagyonkezelési intézmény jogilag nem önálló, viszont a NordLB autonóm, üzemgazdaságilag, szemléletileg és szervezetileg különálló tevékenységi területekként vezetik, irányítják őket. A három LTS mentes a társasági, iparűzési és vagyonadó alól.

(24) Az *LTS-lakásügyi alap* kezeli a lakásépítésre rendelt célvagyont, valamint a tartomány garanciavállalásait a lakásépítés támogatásához kapcsolódóan. Az alap különösen az újlakás-építéseket, a lakástulajdon és a bérlakások korszerűsítését, továbbá lakástulajdon megvásárlását és megszerzését támogatja.

(25) Az *LTS-mezőgazdasági alap* állami hiteleket és támogatásokat kezel, a mezőgazdaság támogatására, különös tekintettel az agrárberuházási és erdőgazdasági intézkedésekre.

(26) Az *LTS-gazdaságfejlesztési alap* hiteleket és állami támogatásokat engedélyez és kezel a gazdaságfejlesztés területén, különös tekintettel a kis- és középvállalkozások beruházásaira, valamint a vállalkozásalapításokra. Feladata az EU Interreg-kezdeményezésének segítése, és elismert pénzügyi közvetítő a „Közös Európai Vállalkozás" keretében is.

(*) Bizalmas információ.

3. *TŐKEKÖVETELMÉNYEK A SAJÁTTŐKE-IRÁNYELV ALAPJÁN*

(27) Az 1989. december 18-i 89/647/EGK tanácsi irányelv a hitelintézetek fizetőképességi együtthatójáról (a továbbiakban: „fizetőképességi irányelv") ([1]) és az 1989. április 17-i 89/299/EGK tanácsi irányelv a hitelintézetek saját eszközeiről ([2]) (a továbbiakban: „sajáttőke-irányelv") értelmében – melyek nyomán a hitelintézeti törvényt („KWG") módosították – a bankoknak kockázattal súlyozott aktíváik 8 %-ának megfelelő nagyságú szavatolótőkével kell rendelkezniük. Ebből legalább 4 százalékpontnyit az úgynevezett alaptőke („1. osztályú" tőke) kell, hogy képviseljen, amely a hitelintézet részére korlátlanul és közvetlenül rendelkezésre álló tőkeállomány-részeket foglal magában, hogy a kockázatokat vagy veszteséget fedezni tudja, amint azok fellépnek. Felügyeleti megközelítésben az alaptőke egy bank összes rendelkezésre álló forrásának meghatározása szempontjából döntő fontosságú, mivel a kiegészítő vagy másodlagos tőke („2. osztályú" tőke) csak a meglévő alaptőke mértékében vehető figyelembe a bank üzleti-vállalkozási tevékenységének alátámasztásaként.

(28) A német bankoknak 1993. június 30-ig kellett összhangba hozniuk szavatolótőke-ellátottságukat az új követelményekkel ([3]).

(29) A fizetőképességi irányelvnek a német jogba való beemelését megelőzően, számos tartományi bank szavatolótőke-ellátottsága viszonylag gyenge volt. Az érintett hitelintézetek számára sürgetően szükségessé vált a sajáttőke-alap megerősítése, ha el akarták kerülni vállalkozásuk expanziójának korlátozását, illetve ha legalább szinten kívánták tartani az elért üzleti tevékenységi szintet .

(30) A fennálló költségvetési kényszerek miatt, a közületi részvénytulajdonosok nem voltak képesek friss tőkét juttatni, viszont nem akartak privatizációhoz folyamodni és a szükséges kiegészítő tőkét a tőkepiacról beszerezni sem. Ezért úgy döntöttek, hogy vagyon-, illetve tőkeátruházást hajtanak végre, pl. a WestLB esetében Észak-Rajna-Vesztfália-tartomány lakásépítés-támogatási alapját („WfA"), míg a NordLB esetében a három LTS úgynevezett támogatási alapjának az átruházására került sor.

([1]) HL L 386., 1989.12.30., hatálytalanította és helyébe lépett a 2000/12/EK irányelv, HL L 126., 2000.5.26.

([2]) HL L 124., 1989.5.5., hatálytalanította és helyébe lépett a 2000/12/EK irányelv HL L 126., 2000.5.26.

([3]) A fizetőképességi irányelv szerint, a hitelintézetek legalább 8 %-os mértékben saját eszközökkel kell rendelkezniük kockázattal súlyozott eszközeikhez képest, miközben a régi német szabályozás értelmében 5,6 % volt a követelmény. Ugyanakkor, ez az arány a saját eszközök egy szűkebb definíciójára épült, mint amelyet a sajáteszköz-irányelv hatályba lépése óta alkalmaznak.

4. *AZ LTS-EK ÁTRUHÁZÁSA ÉS ANNAK KIHATÁSAI*

(a) AZ ÁTRUHÁZÁS

(31) Az Alsó-Szászország-tartomány támogatási vagyonalapjának kihelyezéséről az Északnémet Tartományi Bank – Zsíróközpont szavatolótőkéjébe szóló törvénnyel ([1]) – melyet az Alsószász Tartományi Gyűlés 1991. december 17-én fogadott el, a tartományi pénzügyminisztérium felhatalmazást kapott arra, hogy a 3 vagyonkezelő intézmény támogatási eszközeit forgalmi értéken átruházza a NordLB-nek, sajáttőke-hozzájárulásként. Ezenkívül a tartomány kötelezettséget vállalt az átadott támogatási vagyonalap forgalmi értékének – legalább 1,5 milliárd DEM – megőrzésére.

(32) A törvény alapján Alsó-Szászország-tartomány és a NordLB 1991. december 20-án tőkejuttatási megállapodást kötött, és ezzel a tartomány teljes részesedését a szóban forgó támogatási vagyonalapból – mint szavatoló saját tőkét – átadta a NordLB-nek. A támogatási alap átadásának célja a NordLB – bankfelügyeleti norma szerinti – saját tőkéjének 1,5 milliárd DEM-mel való megemelése volt.

(b) AZ LTS-EK ÉRTÉKE

(33) A NordLB 1992. február 21-én megbízta a Treuarbeit AG könyvvizsgáló céget az átadott vagyon 1991. december 31-i állapot szerinti értékének megállapításával. Az értékelés arra az eredményre vezetett, hogy az átadott vagyon összértéke 1,7544 milliárd DEM és megerősítette, hogy a tőkejuttatással létrehozott és a NordLB mérlegében 1991. december 31-i állapot szerint saját tőkeként kimutatott céltartalék 1,5 milliárd DEM összegű értékkel bírónak tekinthető.

(34) Az Alsó-Szászország-tartomány által a NordLB-nek átadott eszközök aktuális értékét folyamatosan újra megállapítják. Az alábbi táblázat a 2003 végéig megállapított értékeket mutatja.

Fordulónap	Érték millió DEM-ben
1991.12.31.	1 754,4
1992.12.31.	[...]
1993.12.31.	[...]
1994.12.31.	[...]
1995.12.31.	[...]
1996.12.31.	[...]
1997.12.31.	[...]
1998.12.31.	[...]
1999.12.31.	[...]
2000.12.31.	[...]
2001.12.31.	[...]
2002.12.31.	[...]
2003.12.31.	[...]

([1]) *Alsó-Szászországi Törvénytár,* 47/1991. sz. 358. o.

(35) A Treuarbeit AG szakértői jelentése alapján a NordLB 1992. február 26-án kérelmet terjesztett elő a Szövetségi Pénzügyi Felügyeleti Hivatalnál (BAKred) az 1,5 milliárd DEM nagyságú céltartalék szavatoló saját tőkeként való bankfelügyeleti elismerése iránt, a Hitelintézeti Törvény 10. cikk (2) bekezdése alapján.

(36) A BAKred 1993. július 26-án ideiglenesen elismerte az 1,5 milliárd DEM összeget szavatoló alaptőkeként. A BAKred kérésére Alsó-Szászország-tartomány újfent megerősítette, hogy fenntartja a támogatási eszközök értékét legalább 1 500 millió DEM összeggel. 1993. november 22-én a BAKred végérvényesen lemondott kezdeti fenntartásairól a céltartalék értéktartalmát illetően. Mielőtt hivatalosan elismerte volna az LTS támogatási eszközeit alaptőkének, a BAKred megengedte, hogy a tényleges támogatási vagyont felhasználják kötelezettségek fedezetéül, amennyiben azt az egyidejűleg érvényben lévő fizetőképességi szabályok betartása szükségessé tette.

(37) Az átruházás időpontjától az 1,5 milliárd DEM összeget, mint összevont céltartalékot a NordLB saját tőkéjében mutatták ki, míg a mindenkori különbözetet – az eszközök értékéhez képest – a tőkejuttatási szerződésből folyó kötelezettségek utáni jutalékként könyvelték el.

(38) Németország előadta, hogy az átadott vagyonból kb. 100 millió DEM összegre volt szükség évente a támogatási tevékenység alátámasztására. Az összes többi része a vagyonnak a NordLB rendelkezésére állt a versenypiaci tevékenység folytatásához, a BAKred elismerésétől kezdve. A BAKred általi elismerést megelőzően, csak a támogatási vagyon egy része volt felhasználható a versenypiaci tevékenységhez, mégpedig az a rész, amelyre a fizetőképességi előírásoknak való megfeleléshez ténylegesen szükség volt.

(39) Részletezve a következő összegeket lehetett felhasználni a versenypiaci tevékenység céljából:

1992	Versenypiaci célra felhasználható érték, Németország adatai szerint, millió DEM
Január	120
Február	101
Március	145
Április	109
Május	71
Június	0
Július	0
Augusztus	0
Szeptember	0
Október	19
November	63
December	162

1993	Versenypiaci célra felhasználható érték, Németország adatai szerint, millió DEM
Január	133
Február	133
Március	207
Április	147
Május	174
Június	1 143
Július	1 222
Augusztus	1 071
Szeptember	1 176
Október	1 204
November	1 149
December	1 197

Függetlenül attól, hogy a bankfelügyeleti normák az eszközök milyen célra való felhasználását engedik meg, a NordLB a szerződés értelmében köteles – mielőtt az üzleti év elkezdődik – értesíteni a tartományt az LTS-támogatási eszközök tervezett igénybevételéről (az ún. tőkefelhasználásról). 1992. évre a NordLB 180 millió márkát jelentett be. 1993-ra 1,4 milliárd márkát állapítottak meg. 1994-től a tartománynak bejelentett tőkeösszeg egybeesett a maximummal, amely a versenypiaci tevékenységhez rendelkezésre állt. (Az 1,5 milliárd DEM összegű alapból fennmaradó különbözet a támogatási tevékenység folytatására fordítható.)

Fordulónap	Lekötött tőke, millió DEM
1991.12.31.	—
1992.12.31.	180
1993.12.31.	1 400
1994.12.31.	1 400
1995.12.31.	1 390
1996.12.31.	1 390
1997.12.31.	1 390
1998.12.31.	1 390
1999.12.31	[...]
2000.12.31.	[...]
2001.12.31.	[...]
2002.12.31.	[...]
2003.12.31.	[...]

(c) AZ LTS-TÁMOGATÁSI VAGYON ÁTADÁSÁNAK HATÁSAI A NORDLB-RE

(40) Németország adatai szerint, a NordLB 1991. december 31-ig 2,043 milliárd DEM összegű alaptőkével és 543 millió DEM összegű kiegészítő tőkével rendelkezett. Az akkor érvényes sajáttőke-alaphoz mérten, amely összesen 2,586 milliárd DEM összeget tett ki, az 1,5 milliárd DEM összegű támogatási alap 58 %-kal növelte meg a sajáttőke-alapot.

(41) Az üzleti tevékenység bővítésének terét megnövelte a kockázattal 100 %-ban súlyozott eszközállomány, egy 12,5 %-os multiplikátorral, vagyis körülbelül 17 500 millió DEM összeggel. Valójában a sajáttőke 1,4 milliárd márkás megemelkedése viszont az engedélyezett hitelvolument sokkal nagyobb mértékben kibővítheti, mivel egy bank aktíváit a kockázatot illetően átlagosan rendszerint nem 100 %-kal súlyozzák. Mivel a NordLB alaptőke-emelése lehetőséget nyújtott további kiegészítő tőke bevonására, hitelnyújtó képessége közvetve még erőteljesebben megnövekedett.

(d) AZ LTS-TŐKEÁTRUHÁZÁS ELLENTÉTELEZÉSE

(42) Az 1991. december 20-án kötött tőkejuttatási szerződés 7. cikk, (1) bekezdése. értelmében évi 0,5 %-os adózás utáni ellenszolgáltatásban állapodtak meg a három LTS tőkeátruházásának fejében. Az ellenszolgáltatást évente, a tárgyévet követően évben kell megfizetni. Ennél fogva, a NordLB-nek minden következő üzleti év január 31-ig meg kell állapítania az ellenszolgáltatás összegét. A szerződés rendelkezései értelmében, az ellenszolgáltatás mértéke az átruházási megállapodás szerint kialakított tartalékok bejelentett felhasználásán alapul, vagyis azt csak a „lekötött tőke" után számítják fel. Ennek megfelelően, a következő összegeket fizették ki:

Fordulónap	Lekötött tőke, millió DEM	Kamatláb	Megfizetett ellenszolgáltatás, millió DEM
1992.12.31.	180	0,5 %	0,9
1993.12.31.	1 400	0,5 %	7
1994.12.31.	1 400	0,5 %	7
1995.12.31.	1 390	0,5 %	6,95
1996.12.31.	1 390	0,5 %	6,95
1997.12.31.	1 390	0,5 %	6,95
1998.12.31.	1 390	0,5 %	6,95
1999.12.31.	[...] (*)	0,5 %	[...]
2000.12.31.	[...]	0,5 %	[...]
2001.12.31.	[...]	0,5 %	[...]
2002.12.31.	[...]	0,5 %	[...]
2003.12.31.	[...]	0,5 %	[...]

(43) A tőkejuttatási szerződés szerint, Alsó-Szászország-tartománynak ahhoz is joga van, hogy a kamatokat és a törlesztéseket, amelyek a támogatási alapba visszafolytak, kivonja onnan, amennyiben a támogatási alap forgalmi értéke meghaladja az 1,5 milliárd DEM összeget. A 2003. márciusig terjedő időszakban, Németország adatai szerint, összesen 473,88 millió DEM (242,29 millió EUR) kivonására került sor. Ez – Németország előadásában –

(*) Bizalmas adat

a megegyezés szerinti 0,5 %-os évi ellenszolgáltatáshoz képest kb. 2,79-2,85 %-os kamatfelárnak felel meg.

(e) TŐKEJUTTATÁSOK A MÁSIK RÉSZVÉNYESTŐL – NSGV

(44) Az LTS támogatási vagyonátruházásáról – a NordLB-nek – folyó előzetes tárgyalásokon Alsó-Szászország-tartomány nyilvánvalóvá tette az akkor egyedüli másik résztulajdonos NSGV számára, hogy véleménye szerint mindkét jótállónak viselnie kell a közös finanszírozási felelősséget, és hogy az NSGV a saját tőkerészesedésének (40 %) megfelelő összeggel kell, hogy hozzájáruljon. Amennyiben ez nehézségeket okozna, fontolóra kellene venni a tulajdonosi struktúra módosítását.

(45) A két jótálló között kötendő megállapodás tervezete az 1991. október 15-i törvénytervezet mellékletében található. Németország véleménye szerint az egyetlen akadály, amely a jótállók közti megállapodás azonnali aláírásának útjában állt, az a körülmény volt, hogy azt Szász-Anhalt-tartománynak és az SBV-nek is alá kellett volna írnia, az SBV pedig abban az időben még nem is jött létre. A tőkejuttatási szerződés 1991. december 20-án történt megkötésekor a jótállók gyűlése – amely akkor Alsó-Szászország-tartományból és az NSGV-ből állt – úgy döntött, hogy egy ilyen jótállói megállapodást kötnek. A megállapodást az államszerződés hatályba lépése után, Szász-Anhalt és az SBV közreműködésével 1992. március 5-én kötötték meg.

(46) Az NSGV Németország adatai szerint a továbbiakban teljesítette az 1992. március 5-i jótállói megállapodásból fakadó kötelezettségeit és a maga részéről 1994 júliusában és októberében megemelte a NordLB bankfelügyeleti normák alapján elismert sajáteszköz-állományát két – a következőkben részletesen ismertetett – lépésben, összesen 1 milliárd DEM összegben (a NordLB-ben akkor fennálló 40 %-os részesedésével összhangban).

(i) ***450 millió DEM összegű LBS-céltartalék***

(47) Az addig a NordLB-be integrálódott tartományi építési takarékpénztár (LBS), az 1993 végén .- a tartomány, az LBS, az NSGV és a NordLB részvételével -tartott tárgyalásokat követően, az 1994. június 6-i törvénnyel és 1994. július 1-jei hatállyal, kivált a NordLB-ből és jogi személyként, közjogi státusszal önálló intézmény lett.

(48) Addig az időpontig az LBS 60 %-ban Alsó-Szászország-tartomány, 40 %-ban az NSGV tulajdonában volt. Az LBS-t 900 millió DEM összegre értékelték. A felek megállapodtak, hogy a NordLB a kiválást megelőzően 450 millió márkát kivon az LBS-ből és hogy az NSGV ugyanezzel az összeggel hozzájárul a takarékpénztár tőkéjéhez. Ez utóbbi intézkedést úgy hajtották végre, hogy 450 millió márkát levontak az NSGV szerződés szerinti garancianyújtási kötelezettségéből: 1 milliárd DEM a NordLB felé, azzal a feltétellel, hogy az NSGV további 550 millió DEM összegű tőkét juttat a banknak.

(49) A 450 millió DEM kivont összeget a NordLB nyereségtartalékába könyvelték egy speciális céltartalék formájában, mint kiegészítő szavatoló saját tőkét, a bankfelügyeleti előírásoknak megfelelően. A céltartalék évi 7,5 %-os adózás előtti halmozott kamatjövedelmet termel, és a jótállók részesedési arányainak megfelelően oszlik meg közöttük, 60-40 %-ban a tartomány és az NSGV között.

(ii) ***550 millió DEM összegű csendestársi tőkejuttatás***

(50) Az NSGV és a NordLB – Németország adatai szerint – 1994. október 10-én kötöttek szerződést a KWG 10. cikk (4) bekezdése értelmében vett tőkejuttatásról. Ennek alapján az NSGV kötelezettséget vállalt 1994. október 10-i hatállyal egy tőkejuttatás megvalósítására, csendestársi tőkebefektetés formájában 550 millió DEM összegben, nyereségfüggő ellenszolgáltatás megfizetésének kikötésével, melynek nagysága a 10 éves bemutatóra szóló kötvények közelebbről meghatározott 7,91 %-os évi kamatából, továbbá egy 1,2 %-os marzsból áll. Ebből adódik egy összesítve 9,11 %-os kamatozás a német hatóságok szerint, amely a csendestársi részesedések normál piaci ellentételezésének és ugyanakkor az Alsó-Szászország-tartománynak a támogatási eszközök átadásáért – bevonásáért a szavatoló saját tőkébe – fizetendő ellenszolgáltatásnak felel meg. A tőkejuttatás a német hatóságok adatai szerint a szerződésnek megfelelően megtörtént, és azt a NordLB szavatoló saját tőkéjeként a bankfelügyelet előírásainak megfelelően elismerték.

III. AZ ÉRDEKELTEK ÁLLÁSFOGLALÁSA

1. *A PANASZOS ÁLTAL EMELT KIFOGÁSOK ÉS ÉSZREVÉTELEK*

(51) A BdB az LTS-támogatási eszközök átruházást és az ezzel összefüggő tőkeemelést a NordLB saját eszközállományát tekintve, azok érdekében álló versenytorzításként ítélte meg, mivel nem teljesítettek a piacgazdasági természetű tőkejuttatás alapelveinek megfelelő ellenszolgáltatást.

(52) A BdB felfogása szerint, a piacgazdasági alapon működő befektető koncepciója nem korlátozódik a veszteséges vagy pénzügyi szanálásra szoruló vállalkozásokra. A piaci befektető, befektetési döntése meghozatala során nem abból indul ki, hogy a szóban forgó vállalkozás rentábilisan működtethető-e egyáltalán, hanem abból, hogy annak jövedelmezősége megfelel-e a normál piaci mértéknek. Ha az állami hatóságok tőkejuttatásait csak veszteséges vállalkozások esetében vizsgálják meg támogatásjogi szempontból, ez az EK-Szerződés 86. cikke (1) bekezdése értelmében a magánvállalkozásokkal szembeni diszkriminációhoz, és így az említett rendelkezés megsértéséhez vezet.

(53) Az EK-Szerződés 295. cikke nem engedi meg, hogy az LTS-ek átruházását kivegyék a versenyszabályok hatálya alól. A cikkből mindenesetre az állam szabadsága is levezethető, hogy ilyen speciális alapot létrehozzon, de amint azt átadják egy piaci alapon működő vállalkozásnak, a versenyszabályokat kell alkalmazni rá.

(54) Panaszában a BdB előadta, hogy a megfelelő mértékű ellenszolgáltatást a támogatási eszközök átruházáshoz kapcsolódóan, beleértve a NordLB esetét is, a Bizottság

által az 1999. július 8-án kelt WestLB-határozatban alkalmazott módszerrel kell meghatározni. Az első lépés ennél fogva az volt, hogy a tőkejuttatást összevetették más sajáttőke-konstrukciókkal. A második lépés annak meghatározása volt, hogy egy piaci befektető a tartományi bank alaptőkéjébe történő befektetése után minimum milyen ellenszolgáltatásra tartana igényt.

Összehasonlítás más sajáttőke-konstrukciókkal

(55) A BdB arra a következtetésre jutott, hogy az LTS támogatási eszközeinek a NordLB-nek történt átadása – és a tőkeátruházás az összes többi tartományi banki esetben – összevethető az alaptőke-juttatásokkal.

(56) Az átadott támogatási eszközök, mint tőke nem vethető össze az élvezeti részvények tőkéjével, mivel az utóbbi csak kiegészítő tőkét képezett. A szóban forgó átruházások idején, különösen 1991 végén, Németországban csak a részvénytőkét, a tartalékokat – a KWG 10. cikk (2) bekezdése értelmében – és a csendestársi tőkejuttatásokat ismerték el alaptőkeként. A csendestársi tőkebefektetés referenciája minden szinten kizárható. Először is, az ilyen tőkejuttatásokat a befektető csak korlátozott időre szokta rendelkezésre bocsátani. A befektető ezért nem várhat ugyanolyan mértékű ellenszolgáltatást egy csendestársi tőkejuttatás után, mint a bankfelügyeleti megközelítésben korlátlan időtartamúnak tekinthető sajáttőke-konstrukciók esetében, különösen tekintettel az alaptőke-juttatásokra.

(57) Másodsorban, noha a tartományi bank tulajdonosai közötti szerződés alapján azt állították, hogy az átruházott tőke alárendelt felelősségű a részvénytőkéhez képest, ez nem feltétlenül jelentett kisebb kockázatot a befektető szempontjából. Az átadott-átvett tőke az összes alaptőke jelentős részét tette ki, ezzel különösen nagymértékben valószínűsítve, hogy – veszteség esetén – fel fogják használni, legalább is részben. ([1]).

(58) Harmadsorban a BdB előadta, hogy a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által elfogadott alaptőke-definíció alátámasztja a minőségi különbséget a csendestársi tőkejuttatás és a tartományi bankoknak átadott tőke – támogatási célú eszközök – között. E definíció értelmében a csendestársi tőkejuttatásokat csak, mint úgynevezett alsó kategóriás 1. osztályú tőkeként lehet elismerni. Ez a tőke már csak 15 %-át teheti ki a szükséges alaptőke-aránynak, vagyis egy 4 %-os alaptőke-arány esetén 3,4 %-ot a nominális tőke és a nyílt tartalékok (pl. a tartományi bankoknak átadott speciális céltartalékok) kell, hogy képviseljenek. Ezenkívül, a bankok alárendelt sajáttőke-elemeket – élvezeti részvényeket, nyereségrészesedési jogokat – mindig csak kis mennyiségben vettek fel. A minősítő ügynökségek nyomása alatt, az ilyen tőkekonstrukciók alig több mint 10 %-át tették ki egy bank összes alaptőkéjének, és ez nagyon különböző helyzet a vizsgálat tárgyát képező esettől. Ily módon a csendestársi tőkejuttatás nem volt alkalmas forma egyetlen befektető részéről történő nagy volumenű befektetések megvalósítására.

Tartományi bankba való alaptőke-befektetés minimális ellenszolgáltatása

(59) A BdB kifejtette, hogy minden módszer, amely alaptőkejuttatás után fizetendő megfelelő ellenszolgáltatás (hozam) megállapítására irányult, kockázatmentes megtérülésből indult ki, és kockázati felár hozzáadásával zárult. E módszerek a következő alapelvre vezethetők vissza:

Kockázatos befektetés elvárt hozama

=

Kockázatmentes hozam + a kockázatos befektetés kockázati felára

(60) A kockázatmentes hozam meghatározásához a BdB a hosszúlejáratú államkötvények hozamait veszi alapul, mivel az állami kibocsátású fix kamatozású értékpapírok jelentik a legkisebb kockázattal járó vagy kockázatmentes befektetési formát. Az inflációs hatások kiküszöbölése érdekében, ennél fogva egy hosszúlejáratú államkötvény hozamkulcsát először az inflációs várakozások figyelmen kívül hagyásával kell meghatározni az egyes tőkebevonási időszakokra vonatkozóan. A hosszúlejáratú kockázatmentes alapkamat megállapítása érdekében, a figyelembe vétel időpontjában érvényes „reálkamathoz" hozzá kell adni a hosszú lejáratú átlagos inflációs várakozás becsült értékét: 3,60 %-ot.

(61) A kockázati felár levezetéséhez a BdB először a *piaci kockázati felárat* állapítja meg, tehát azt a különbözetet, amely a részvények hosszú távon megállapított átlaghozama és az államkötvények ugyanilyen időtávú átlaghozama között fennáll.

(62) Egy második lépésben a BdB meghatározza a tartományi bankok bétaértékét, vagyis a bankok egyéni kockázati felárát, melyeket az általános piaci kockázati prémiumokhoz kell viszonyítani.

A tranzakciók sajátosságaival összefüggő felárak és levonások

(63) A BdB kifejtette, hogy a 2000/392/EK bizottsági határozat szerint – a minimális hozamból – a lakástakarék-eszközök *likviditáshiánya* miatt levont mértéket az elsőfokú bíróság igazolta. Ezzel megszűnt annak az indokoltsága, hogy az adott esetben eltérjenek ettől a módszertől és itt is likviditási levonást hajtsanak végre. A likviditáshiány miatti levonás nagysága a WestLB-módszernek megfelelően, a nettó refinanszírozási költség (a bruttó refinanszírozási

([1]) Ezenfelül kockázati vagy jótállási felárat elsősorban a veszteségi kockázat miatt fizettek fizetésképtelenség esetén, mivel ha ez bekövetkeznék, a tőke visszavonhatatlanul elveszne. Folyamatos (részleges) veszteségek, vagyis külső fizetésképtelenség esetén, mindig volt esély, hogy a sajáttőke-állományt feltöltsék a nyereségeken keresztül.

költségből levonva a vonatkozó társasági adót) alapján határozható meg.

(64) Az elsőfokú bíróság fenntartotta a 2000/392/EK bizottsági határozatban megállapított felárat is. Ha a körülmények, amelyek kockázatnövekedéshez vezetnek a „normál részvénytőke-befektetéshez" képest, szintén jelen vannak a többi tartományi bank esetében (részben a rendkívül magas átadotteszköz-volumen, az új részvénykibocsátás lehetetlensége és a befektetés kiválthatatlansága, vagyis hogy nem lehet visszavenni a társaságból a befektetett tőkét bármikor), a BdB úgy ítéli meg, hogy itt a felár is indokolt.

2. *ÉSZAK-RAJNAVESZTFÁLIA ÉS A WESTLB MEGJEGYZÉSEI*

(65) Egy 2003. október 30-án Németország részéről közölt állásfoglalás – a Bizottság eljárásindítási határozatával kapcsolatban – Észak-Rajna-Vesztfália-tartomány és a WestLB vitatják, hogy a tartományi bankoknak történő tőkeátruházások összehasonlíthatók lennének a részvénytőke-befektetésekkel. Ezzel szemben állítják, hogy a csendestársi tőkebefektetéseket és az ún. Perpetuals („végtelen" futamidejű papírok) eszközeit már 1991 óta alaptőkeként ismerik el Németországban. Ezt egészítették ki azzal, hogy egy befektetés hozama nem attól függ, hogy a bankfelügyeleti hatóságok hogyan sorolják be, hanem a befektetés kockázati profiljától.

(66) Ami a részvénytőke-befektetés legkisebb valós ellenszolgáltatásának kiszámítását illeti, a CAPM-módszerrel (tőkeárképzési modell) szemben – a WestLB szempontjából – módszertanilag nem lehet kifogást emelni. Ugyanakkor a BdB által megállapított bétaérték – jóval nagyobb, mint 1 – nem volt racionális. Az 1-nél nagyobb bétaérték ugyanis azt jelenti, hogy a vállalat részvényei magasabb kockázatot hordoznak, mint amely a piacra egészében véve jellemző. Az abban az időben vitathatatlanul fennálló intézményi jótállás (*Anstaltlast*) és a garancianyújtó felelőssége (*Gewährträgerhaftung*) alapján, egy tartományi bankba való befektetés kockázata viszont jelentősen alatta maradt az általános piaci kockázatnak.

(67) Továbbá, ez – a tartományi bankok különös esetében – azt is jelenti, hogy hiba a tartománybanki tőkebevonás időpontjában elvárható hozamot alapul venni. Mindazonáltal ez a megközelítési mód – a magánbefektetői ellenpróba keretében – alapvetően ésszerű, azaz, itt az 1991-ben várható hozamot kellene alapul venni. Az viszont ellentmond minden gazdasági realitásnak, hogy egy befektető 2003-ban az 1991-ben elvárt hozamot kapja meg, amely jóval a ténylegesen elért hozam felett volt. Egy ilyen hozamráta módszeres és állandó jellegű alkalmazása indokolhatatlan hátrányba hozza a tartományi bankokat a magánbefektetői konkurenciával szemben.

(68) A tőkeátruházás likviditáshiánya miatti levonással kapcsolatban, a WestLB és Észak-Rajna-Vesztfália tartomány azon a nézeten van, hogy a kockázatmentes államkötvények kamatát teljes egészében le kell vonni az alaphozamból. A tőkeátruházások révén a tartományi bankok nem jutottak likvid tőkéhez. Közgazdaságilag nem tartható, hogy az adómegtakarítást csökkentő tényezőként vegyék figyelembe, mivel a tőkepiaci instrumentumok árképzése független az adózási körülményektől. Máskülönben az adózási helyzetre tekintettel, el kellene téríteni egy tőkepiaci instrumentum árát.

(69) Végül, a kockázatot és vele összefüggésben az ellenszolgáltatást csökkentő értelemben kell figyelembe venni, hogy az átadott tőke likviditáshiánya nem veszélyeztette az intézmény likviditását. Ezt megfelelő levonás útján kellett érvényesíteni. Továbbá az úgynevezett „tulajdonosi hatás" miatt is le kell vonni az ellenszolgáltatásból, mivel az a befektető, aki már rendelkezik részesedéssel egy vállalkozásban, másként értékel egy kiegészítő befektetést, mint egy új befektető.

3. *A NORDLB ÉS ALSÓ-SZÁSZORSZÁG-TARTOMÁNY MEGJEGYZÉSEI*

(70) A NordLB és Alsó-Szászország észrevételeit a Szövetségi Kormány is kifejtette. Ezért azokat itt, a Szövetségi Kormány megjegyzései között adjuk elő.

4. *NÉMETORSZÁG ÉSZREVÉTELEI*

(71) Németország véleménye szerint, még az Európai Elsőfokú Bíróság döntését követően is, súlyos kétségek állnak fenn azzal kapcsolatban, hogy a jövedelmező vállalkozásokba történő állami befektetések értékelhetőek-e a magánbefektetői teszt alkalmazásával. Németország meg van győződve arról, hogy Alsó-Szászország-tartomány tőkejuttatása – a támogatási eszközök átadása – a NordLB-nek nem képez állami támogatást, a Bizottság által a WestLB-határozatban alkalmazott elveknek megfelelően.

(72) A NordLB esetében, az eszközök átadásának idején a tartomány egyetlen partnereként, az NSGV vállalta, hogy a tartomány tőkejuttatásának megfelelő és saját résztulajdonával arányos mértékű hozzájárulást teljesít, hasonló feltételekkel, ami meg is történt. E tekintetben, a tartomány máris úgy járt el, mint egy magánbefektető a támogatási eszközöknek a NordLB-nek való átadásában.

(73) Ezenkívül, Németország szerint a NordLB is megfelelő ellenszolgáltatást fizetett. A Szövetségi Kormány rámutatott, hogy itt a kifizetett ellenszolgáltatás (0,5 % adózás után és 1,2 % adózás előtt) körülbelül 9,5 %-os adózás előtti indikatív kamatrátának felelt meg (1,2 % + 8,3 %), a refinanszírozási költségek körülbelül 8,3 %-os számításba vételével, amelyet a tartomány, mint befektető megtakarított. Ezenkívül, a 0,5 %-os adózás utáni ellenszolgáltatás mellett, Alsó-Szászország-tartomány folyamatosan részesült a 242,29 millió euróra (473,88 millió DEM) tehető támogatási eszközök után felmerülő bevételekből is.

(74) Németország felfogása szerint, a BdB és a Bizottság tévesen járt el a WestLB-határozat keretében alkalmazott számítási módszert illetően, vagyis ahogyan a minimális ellenszolgáltatást megállapították. A CAPM-módszer – több okból is – alkalmatlannak mondható a piaci hozam meghatározására. Először is, a NordLB-nek átadott eszközök nem álltak szabadon rendelkezésre. Ez azt jelentette, hogy a CAPM-módszer alapján feltételezett befektetési alternatívák gyakorlatilag nem álltak fenn. A CAPM-ben feltételezett kockázat, amely a piaci ingadozásokat magyarázta volna, szintén nem létezett, mivel a tartományi bankokat nem jegyezték a tőzsdén, a befektetés ellentételezése fix árfolyamon történt, és abban az időben a tartományi bankok még részesültek az intézményi jótállás és a garancianyújtók felelősségvállalása által nyújtott előnyökből. Ennél fogva nem voltak történeti adatsorok a bétafaktorokra vonatkozóan.

(75) A tőkeátruházás speciális körülményei között, figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a támogatási eszközök jótállása arra a részesedésre korlátozódik, amelyet Alsó-Szászország tartománya birtokol a NordLB alaptőkéjéből, és hogy a tartomány ellenszolgáltatásra jogosult a NordLB más jótállóitól. Befektetési döntésében a befektető különös figyelmet szentel annak, hogy – bár külsőleg a támogatási eszközök korlátlanul ki voltak téve a veszteségi kockázatoknak, belsőleg jótállási kötelezettségük arra az összegre korlátozódott, amely megfelelt az Alsó-Szászország tartománya által birtokolt részesedés – a NordLB tőkéjéből – összegének. A tartomány ennél fogva olyan mértékű ellenszolgáltatásra jogosult a NordLB többi jótállójától – mindegyikük közjogi értelemben vett jogi személy -, amelyek esetében nem állt fenn a fizetésképtelenség veszélye.

(76) A tranzakció kiemelkedően magas volumenéből eredő felárral kapcsolatban, nem érthető, hogy az ilyen volument miként lehet definiálni, illetve hogy miért indokolt a szóban forgó felár. 1992-ben az átruházott eszközök csak a NordLB – bankfelügyeleti követelményeknek megfelelőként elismert – összes saját tőkéjének 34,89 %-át képviselte. Ez az arány 2001-re 9,62 %-ra esett. A NordLB saját tőke adatai, melyek e számítások alapjául szolgáltak, 4 298 millió DEM 1992-ben és 15 596 millió DEM 2001-ben. Ezek már tartalmazzák az LTS-eszközöket.

(77) A felárat nem indokolja az a körülmény, hogy új részvényeket nem lehet kibocsátani Alsó-Szászország-tartomány részére. Az átruházás idején, az NSGV kötelezettséget vállalt a NordLB-ben birtokolt részesedésének megfelelő tőkejuttatásra, és ezt később teljesítette is. Ennél fogva nem volt ok a tartomány által birtokolt részesedés növelésére.

(78) Végül nem indokolt a felár a támogatási eszközök kiválthatatlansága alapján sem. A minimális hozam kiszámítása céljából, a Bizottság összevetette a tőkeátruházást egy részvénytőke-befektetéssel. A részvénytőke-befektetés helyettesíthetősége azonban ugyanolyan alacsonynak bizonyult, mint az LTS-támogatási eszközöké.

(79) Ha a NordLB-nek valóban előnye származott a támogatási eszközök átvételéből, a kedvezményes elbánás csak a neki fizetett költségtérítésben állhatott, melyben a közfeladata ellátása során keletkezett kiadásai miatt részesült. A NordLB nemcsak a tartomány bankja volt, hanem takarékbank is a braunschweigi területen. Ezért nem csak egy tartományi bank közfeladatait látta el, az ezzel járó költségekkel, hanem egy takarékbank funkcióit is.

(80) Ha viszont volt állami támogatás ebben az esetben, akkor az már minden bizonnyal létezett az intézményi jótállásnak köszönhetően, amikor a támogatási eszközöket átruházták, melynek tárgyában a 2001. július 17-én megkötött Brüsszeli Kiegyezés végleges megállapodást ért el.

5. *MEGEGYEZÉS A BDB, ALSÓ-SZÁSZORSZÁG-TARTOMÁNY ÉS A NORDLB KÖZÖTT*

(81) 2004. október 7-én a Bizottság tájékoztatást kapott egy megegyezésről, amely a panaszos (BdB), Alsó-Szászország-tartomány és a NordLB között. Noha alapvető jogi álláspontjuk változatlan maradt, a megegyezésben résztvevő felek egyetértettek abban, hogy milyen paramétereket tartanak alkalmasnak egy megfelelő ellenszolgáltatás meghatározása céljából. A felek kérték a Bizottságot, hogy vegye figyelembe határozatakor a megegyezést.

(82) Először is, a felek meghatároztak egy minimálisan teljesítendő ellenszolgáltatást egy hipotetikus NordLB-alaptőke-befektetésre vonatkozóan a tőkeárképzési modell (CAPM) alapján, és ez a kalkuláció 10,3 %-os évi ellentételezést állapított meg az LTS-támogatási eszközök után. A felek a német tőzsde (Deutsche Börse AG) REX10 hozamindexének kockázatmentes kamatát vették alapul, míg a bétatényezők esetében a KPMG 2004. május 26-i beszámolóját, melyre a tartományi bankok adtak megbízást (és nyújtottak be a Bizottsághoz. Konkrétan ez a NordLB-nek 7,15 %-os kockázatmentes alapkamatot hozott az átruházás idején (1991. december 31-én). 0,72-es bétatényezőt alkalmaztak a KPMG-tanulmány alapján. Az egységes piaci kockázati felár 4 % volt az összes tartományi bank esetében.

(83) A tőke illikvid jellegére való tekintettel egy diszkontált értéket alkalmaztak. A 7,15 %-os kockázatmentes kamatláb viszont a bruttó refinanszírozási költség megállapításának alapjául szolgált. A nettó refinanszírozási költség meghatározása érdekében, a NordLB átlagos adóterhelését az átruházás időpontjában egy 50 %-os átalánykulccsal állapították meg, 3,57 %-os likviditási diszkontot produkálva.

(84) Végül, 0,3 %-os felárat tettek rá az ellenszolgáltatásra, a szavazati jogok kibocsátásának lehetetlenségére való tekintettel.

(85) Mindez együttvéve az LTS-támogatási eszközökhöz kapcsolódóan évi 6,76 %-os adózás utáni ellenszolgáltatást eredményezett, azoknak a NordLB versenypiaci tevéken-

ségére felhasználható részére vonatkozóan. Az ellenszolgáltatás annak a hónapnak a végén vált esedékessé, amelyben az eszközöket alaptőkeként elismerték (1993. november 30.).

(86) A megállapodás nem szólt az LTS-támogatási eszközök másik része utáni ellenszolgáltatásról, amely rész nem állt rendelkezésre a NordLB versenypiaci tevékenységének céljaira (garanciajutalék).

IV. AZ INTÉZKEDÉS ÉRTÉKELÉSE

(87) Az első lépés az intézkedés – az EK-Szerződés állami támogatási szabályai alapján történő – értékelésében annak megállapítása, hogy az a Szerződés 87. cikke (1) bekezdése értelmében állami támogatást képez-e.

1. *ÁLLAMI FORRÁSOK ÉS EGY BIZONYOS VÁLLALKOZÁS ELŐNYBEN RÉSZESÍTÉSE*

(88) A fentiekben elmondottak szerint Alsó-Szászország a három LTS támogatási eszközeiből birtokolt részesedését sajáttőke-juttatásként átruházta a NordLB-nek. Ha ilyen típusú állami eszközöket – melyek üzelti-kereskedelmi értékkel bírnak – ruháznak át egy vállalkozásnak, akkor az állami források ebben az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdése értelmében érintettek.

(89) Annak bizonyítására, hogy az állami források átruházása egy köztulajdonban lévő vállalkozásnak előnyben részesíti az utóbbit, és ennél fogva állami támogatást képez az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdése értelmében, a Bizottság a „piacgazdasági alapon tevékeny befektető” koncepcióját használta fel. Ezt az elvet a bíróság több esetben is elfogadta (és fejlesztette). Az értékelésre e koncepció alapján az alábbi (93) pontban kerül sor.

2. *VERSENYTORZULÁS ÉS KIHATÁSOK A TAGÁLLAMOK KÖZÖTTI KERESKEDELEMRE*

(90) A pénzügyi szolgáltatások liberalizációja és a pénzügyi piacok integrációja következtében, a bankügy a Közösségen belül fokozottan érzékennyé vált a verseny torzulásaira. Ez a fejlődés erősödőben van a gazdasági és monetáris unió nyomán, amely lebontja a pénzügyi szolgáltatások versenypiaca útjában még fennálló akadályokat.

(91) A NordLB egy univerzális bank és jelentős szereplője a nemzetközi tőkepiacoknak. A NordLB banki szolgáltatásokat nyújt, versenyben más európai bankokkal Németországon belül és kívül. A NordLB-nek nyújtott támogatás ennél fogva torzítja a versenyt és befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet.

(92) Ugyancsak felidézendő, hogy szoros kapcsolat van egy hitelintézet saját tőkéje és annak banki tevékenységei között. Csak az elegendő elismert saját tőke bázisán működhet egy bank és bővítheti üzleti-vállalkozási tevékenységét. Mivel az állami intézkedés a NordLB-t ilyen saját tőkével látta el fizetőképességi céllal, az közvetlenül befolyásolta a bank üzleti lehetőségeit.

3. *A PIACGAZDASÁGI ALAPON TEVÉKENY BEFEKTETŐ KONCEPCIÓJA*

(93) Annak eldöntésére, hogy állami eszközök átadása állami tulajdonú vállalkozásnak ezt a vállalkozást kedvezményezi és ezzel állami támogatást valósít meg az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdése értelmében, a Bizottság a „piacgazdasági alapon tevékeny befektető” koncepciójához folyamodik. Ezt a koncepciót a törvényszék és az elsőfokú bíróság egy sor jogesetben elfogadta és továbbfejlesztette. ([1]). A koncepció lehetővé teszi, hogy a Bizottság figyelembe vegye az egyes esetek konkrét körülményeit, pl. hogy számoljon egy holding társaság vagy vállalatcsoport bizonyos stratégiáival, vagy hogy megkülönböztesse egy befektető rövid és hosszú lejáratú érdekeltségeit. A piacgazdasági alapon tevékeny befektető koncepcióját a szóban forgó esetre is alkalmazni fogjuk.

(94) E koncepció értelmében nem értékelhető egy vállalkozás kedvezményezésként, ha tőkeeszközöket olyan feltételekkel bocsátanak rendelkezésre, „melyek mellett egy magánbefektető, rendes piacgazdasági körülmények között megtenné, hogy magánvállalkozásnak eszközöket ad át”. ([2]). Nevezetesen elfogadhatatlannak kell tekinteni egy pénzügyi intézkedést a piacgazdasági alapon tevékeny befektető számára, ha a javasolt ellenszolgáltatási feltételek kevésbé vonzóak, mint a hasonló befektetések után teljesített piaci mértékű ellenszolgáltatás.

(95) A piacgazdasági alapon tevékeny befektető koncepciója fényében a fő kérdés ennél fogva az, hogy egy ilyen befektető ellátta volna-e a NordLB-t olyan tőkével, amely az LTS-eszközök konkrét jellemzőivel rendelkezik, ugyanolyan feltételekkel, különös tekintettel a befektetés valószínű megtérülésére. Ezt a kérdést az alábbiakban fogjuk megvizsgálni.

b) AZ EK-SZERZŐDÉS 295. CIKKE

(96) Az EK-Szerződés 295. cikke értelmében a tulajdonjogi rendszer a különböző tagállamokban érintetlen marad. Ez ugyanakkor nem indokol meg semmilyen a Szerződés versenyrendelkezéseivel ellentétes kezelési módot.

(97) Németország előadta, hogy az LTS-eszközök célhoz kötöttsége miatt ez a forrás jövedelmező módon nem használható fel, csak hasonló állami intézmény tőkejuttatásaként. Ennél fogva az átruházás az eszközök üzleti értelemben legcélszerűbb felhasználását jelentette. Ezért az átruházás ellentételezése, vagyis minden kiegészítő hozam,

([1]) Lásd például a C-303/88 sz. ítéletet az Olaszország kontra Bizottság ügyben, EBHT 1991, I-1433 és C-305/89, Olaszország kontra Bizottság, EBHT 1991, I-1603

([2]) A Bizottság Közleménye a tagállamoknak: az EK-Szerződés 92. és 93. cikkének alkalmazása és a 80/723/EGK irányelv – a feldolgozóiparban működő állami vállalatokról – 5. cikkének alkalmazása. HL C 307., 1993.11.13.., 3. o. Lásd 11. pont Noha ebben a Közleményben kifejezetten a feldolgozóiparról van szó, mégis az alapelv kétségtelenül ugyanúgy érvényes az összes többi gazdasági ágra is. Ami a pénzügyi szolgáltatásokat illeti, a Közlemény egy sor bizottsági határozaton keresztül vált hatályossá (pl. a Crédit Lyonnais eset – HL L 221, 1998.8.8., 28. o.) és a GAN ügye (HL L 78, 1998.3.16., 1. o.).

amely az LTS-eszközökből származott, elegendő kellett, hogy legyen ahhoz, hogy az átruházást – tekintettel „a piacgazdasági alapon tevékeny befektető koncepciójára", megindokolja és igazolja.

(98) Ez az érvelés nem fogadható el. Az lehetséges, hogy a három LTS átruházása a NordLB-nek, ami később lehetővé tette, hogy a NordLB az LTS-ek egy részét versenypiaci tevékenységére használja fel, üzleti értelemben a legcélszerűbb megoldás volt. Viszont amint közpénzt és más eszközöket üzleti, versenypiaci célokra használnak fel, a normál piaci mértékeket kell alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy az állam, mihelyt úgy dönt, hogy bizonyos eszközöket üzletileg (is) hasznosít a közcélok érdekében, olyan ellenszolgáltatást kell kikötnie, amely összhangban van a normál piaci feltételekkel.

(b) NINCS VÁLTOZÁS A TULAJDONJOGI STRUKTÚRÁBAN

(99) A rendelkezésre bocsátott tőke megfelelő ellenszolgáltatásának garanciája az lett volna, ha a tartomány részesedését, melyet a NordLB-ben birtokolt, megfelelően megemelik, amennyiben a bank általános rentabilitása megfelel a normál hozamoknak, melyeket a piacgazdasági alapon tevékeny befektető befektetése után elvár. Alsó-Szászország-tartomány mindazonáltal nem ezt az eljárást választotta.

(100) Németország a tartományi részesedés (a NordLB-ben) megemelésének elmaradását annak tulajdonította, hogy – az eszközátadás időpontjában – az NSGV vállalta, hogy a NordLB-ben fennálló részesedésével arányos tőkejuttatást hajt végre, ami azután meg is történt az LBS 450 millió DEM összegű speciális céltartalékának felállításával és az 550 millió DEM összegű csendestársi tőkejuttatás megvalósításával. Ezenkívül Németország szerint az *Alitalia* ügyében [1] a bíróság megállapította, hogy az állami forrásokból történő tőkejuttatás minden esetben kielégíti a magánbefektetői eljárás koncepcióját, ha egy másik befektető végrehajtaná a befektetést, és ilyen esetben nem lehet állami támogatásról beszélni.

(101) A Bíróság Alitalia-ítéletével kapcsolatban, rá kell mutatni, hogy az ítélet magánfelek által végrehajtott befektetésekre vonatkozik. Mindazonáltal, az NSGV egy közjogi személy, amely nem minősíthető magánbefektetőnek. Ezenkívül, az NSGV tőkejuttatásai nem vethetők össze az LTS-eszközök átruházásával, sem időzítésükben, sem tartalmukban.

(102) Mivel az LTS-eszközöket a NordLB-nek 1991. december 31-i hatállyal adták át, az LBS kiválása a NordLB-ből csak 1994. július 1-jétől lépett hatályba, és az LBS 550 millió DEM összegű speciális céltartaléka és ezzel az időponttal jött létre. A Bizottság véleménye szerint, ez a különbség a tranzakciók között már jelzi, hogy azok nem azonos feltételek között zajlódtak le.

(103) Ehhez járul még, hogy a szóban forgó befektetések különböző formát öltöttek, legalább is a csendes társulás esetében. Abban az időben, minden csendestársi tőkejuttatás „alacsonyabb 1. osztályú tőkét" képezett, vagyis kiegészítő tőkét, amely nem használható fel ugyanolyan mértékben, mint a (törzstőke) részvénytőke, a fizetőképességi előírások teljesítéséhez. Ugyanígy, ellentétben az alaptőke-befektetőkkel, a csendestárs nem részesedik a vállalat értéknövekedéséből, hanem ellenszolgáltatásként teljes egészében közvetlen kifizetések alkotják, melyek rendszerint alacsonyabb összegűek, mint az alaptőke-befektetések esetében.

(104) Még ha fel is tételezi valaki, hogy magasabb ellentételezést kellett volna fizetni az 550 millió DEM összegű (likvid) csendestársi tőkejuttatás fejében, mint az (illikvid) LTS-támogatási eszközök fejében, a tartomány és az NSGV tőkeátruházásai nem mérhetők össze, tekintettel az ellenszolgáltatások eltéréseire. Minden évben 7,5 %-ot (adózás előtt) fizetnek az LBS speciális céltartaléka után, míg – a Szövetségi Kormány szerint – a csendestársi tőkejuttatás 9,11 % körül kamatozik (adózás előtt) a befektető javára. Ezzel szemben az LTS-eszközök kamathozadéka 0,5 % adózás után (kb. 1,2 % adózás előtt). Tehát az LTS-eszközök utáni ellenszolgáltatás jóval alacsonyabb, mint az, amit az NSGV intézkedései nyomán térítenek.

(105) Tekintve, hogy a tartomány és az NSGV által végrehajtott tranzakciók között ilyen jelentős különbségek vannak, az a kérdés végül is nyitva maradhat, hogy amikor az LTS-eszközöket átruházták a NordLB-nek, az NSGV ténylegesen kötelezve volt-e a NordLB-be juttatni olyan nagyságú tőkét, amely megfelel az ő részesedésének, vagy pedig ezt a kötelezettséget csak később állapították meg.

(106) Ennél fogva azt a következtetést lehet levonni, hogy nem volt arányos, összemérhető tőkeinjekció, melyet egy magánbefektető végrehajtott volna, és így az *Alitalia*-eset alapjául szolgáló feltételek itt nem teljesülnek. A befektetést egy másik közületi részvénytulajdonos: az NSGV hajtotta végre, és a tőkejuttatás/bevonás feltételei nem összehasonlíthatók, mivel nincs közöttük időbeli összefüggés és a juttatás feltételei is különbözőek.

(c) TULAJDONOSI HATÁS

(107) Németország azt a nézetet képviseli, hogy egy piacgazdasági alapon tevékeny befektető számításba vette volna saját részesedésének értéknövekedését a NordLB-ben. A tőkejuttatás időpontjában Alsó-Szászország-tartomány 60 %-os részesedéssel rendelkezett a NordLB-ben, melynek értéke a tőkeátruházás következtében megnövekedett. Ezenkívül, a tartomány biztosította, hogy az NSGV is tegyen be a részesedésével arányos tőkét, nehogy utóbbi olyan értéknövekedésből részesüljön, amelyet kizárólag a tartomány idézett elő.

[1] Az EU Bíróság ítélete, 2000.12.12 T-296/97.

(108) A (102) pontban és azt követően kifejtett okokból nincs jelentősége annak, hogy a tartomány rendelkezik részvényekkel a NordLB-ben, és az NSGV tőkejuttatása nem tekinthető összehasonlítható befektetésnek. A juttatás útján az NSGV részesült az értéknövekedésből, anélkül hogy megfelelően hozzájárult volna ahhoz. Nincs olyan piacgazdasági befektető, aki – közös tulajdonosként – viselné a teljes költségét egy befektetésnek, ha azután annak nyereségét csak részben realizálhatja. A Bíróság konkrétan megerősítette ezt a véleményt a WestLB-ítéletben. ([1]).

(d) AZ ELLENSZOLGÁLTATÁS KISZÁMÍTÁSÁRA SZOLGÁLÓ TŐKEALAP

(109) Németország előadta, hogy az elismert eredeti saját eszközöknek csak az a része, amelyet a NordLB felhasználhat versenypiaci tevékenységének elősegítésére, rendelkezik gazdasági értékkel a bank számára, tehát a tartomány is csak e rész után követelhet ellenszolgáltatást. A BdB azt állítja, hogy az 1 754,4 millió DEM teljes összege vállalkozói tőkét képez, és ezért az ellenszolgáltatást erre vonatkozóan kell megállapítani.

(110) Elvileg az ellenszolgáltatást az átruházott tőke teljes értéke után meg kell fizetni. Ezt a felfogást alkalmazta a 2000/392/EK határozat és ezt fenntartotta az elsőfokú bíróság is. Ugyanakkor az ellenszolgáltatás mértéke eltérő lehet az átruházott eszközök különböző részei után.

(111) A megfelelő mértékű ellenszolgáltatás meghatározásához különbséget kell tenni az LTS-eszközök különböző részei között a NordLB-nél történő felhasználásuk függvényében.

(112) Az eszközök értékét minden évben meghatározzák. 1991 végén az érték 1,7544 milliárd DEM volt. Viszont a NordLB mérlegébe saját tőkeként csak 1,5 milliárd DEM összeget vezettek be. A különbözetet a fenti összeg és az LTS-eszközök értéke között az átruházási megállapodásból eredő kötelezettségekre képzett tartalékként könyvelték el. Ilyen tartalékokat rövidesen esedékessé váló fizetési kötelezettségek fedezésére állítanak fel, és ezek nem képezik részét a saját tőkének. Következésképp általában nem is javítják egy cég hitelminősítését. Alsó-Szászország-tartomány az olyam kamatfizetések és törlesztések kivonására is jogosult, amelyek visszafolynak a támogatási eszközökbe, amennyiben az eszközök értéke meghaladja az 1,5 milliárd DEM összeget. Mivel a NordLB ennél fogva nem használhatja fel ezt a többletösszeget sem üzleti tevékenységének bővítésére, sem fizetési kötelezettségeinek fedezésére, a Bizottság arra következtet, hogy egy befektető a támogatási eszközök itt érintett része után nem követelhet ellenszolgáltatást.

([1]) HL L 150, 2000.6.23., 1. o. Rz. 316.

(113) Az átruházás időpontjától az 1,5 milliárd DEM összeg a NordLB mérlegében saját tőkeként szerepelt. Az LTS-eszközöket még sem lehetett teljes egészében saját tőkeként felhasználni, amíg a BAKred (Hitelügyi Szövetségi Hivatal) el nem ismerte, mint ilyet. Amíg a BAKred ideiglenesen el nem ismerte – 1993. július 26-án – saját tőkeként ezt az összeget, a támogatási eszközök felhasználását a BAKred csak annyiban látta megengedhetőnek, amennyiben arra szükség volt a fizetőképességi szabályok betartásához abban az időben. Az 1,5 milliárd DEM teljes összegét csak azt követően lehetett felhasználni, hogy 1993. július 26-án ideiglenes elismerésben részesült. Ennek ellenére, ezt az 1,5 milliárd DEM összegből csak körülbelül 1,4 milliárd márkát – a pontos összeg évente változik – használhat fel a NordLB versenypiaci tevékenységéhez, mivel a többire szükség van a támogatási tevékenység folytatásához. A tartománynak fizetendő ellentételezés meghatározásának alapja ennél fogva 1992-re és 1993. augusztus végéig csak a ténylegesen felhasznált tőke, 1993. augusztus után pedig a felhasználásra lekötött tőke, vagyis körülbelül 1,4 milliárd DEM/év lehet.

(114) Noha a fennmaradó sajáteszköz-kontingens (körülbelül 100 millió DEM évente, 1993. augusztustól), korábban ennél nagyobb összeg) nem használható fel a versenypiaci tevékenység bővítésére, hasznára vannak a NordLB-nek, mivel a saját eszközök állománya – ahogyan a mérlegben megjelenik – egy jelzés a bank hitelezőinek a működés megbízhatóságát illetően, és így befolyásolja azokat a feltételeket, amelyekkel a bank külső forrásokhoz juthat. A hitelezők és a hitelminősítő ügynökségek a bank átfogó gazdasági és pénzügyi helyzetét nézik. Mivel a mintegy 100 millió DEM évenkénti összege nem használható fel az üzleti tevékenység bővítésére, de javítja a bank képét a hitelezők szemében, gazdasági funkciója összemérhető legalább is egy garancia vagy jótállás gazdasági funkciójával.

(115) Mivel így az évi mintegy 100 millió DEM összege gazdasági hasznot is jelent a NordLB-nek, egy piacgazdasági alapon tevékeny befektető erre is ellenszolgáltatást kért volna. Ennek az ellenszolgáltatásnak a mértéke bizonyára kisebb lesz, mint a NordLB számára nagyobb hasznot jelentő 1,4 milliárd DEM után igényelt ellenszolgáltatás, mivel a fizetőképességi szabályok alapján az 1,4 milliárd DEM mint saját tőke az üzleti-vállalkozási tevékenység bővítésére is felhasználható.

(116) Végül az Alsó-Szászország-tartomány, a NordLB és a BdB közötti megállapodás kifejti, hogy az ellenszolgáltatás az átruházott eszközök után csak annak a hónapnak a végétől teljesítendő, amikor azokat véglegesen alaptőkeként elismerték a BAKred részéről (vagyis 1993. november 30-án). Mindazonáltal a Bizottság nem tud egyetérteni ezzel a nyilatkozattal. Az átruházott eszközök átruházásuk időpontjától – 1991. december 31-től – a NordLB rendelkezésére álltak, legalább is amennyiben a BAKred megengedte, nem tiltotta meg azok felhasználását, és a NordLB ténylegesen fel is használta az eszközök egy tekintélyes részét, mielőtt a végleges elismerés meg nem történt a BAKred részéről.

(e) A TŐKE UTÁNI MEGFELELŐ MÉRTÉKŰ ELLENSZOLGÁLTATÁS

(117) Eltérő gazdasági minőséget képviselő befektetések eltérő megtérüléseket vonnak maguk után. Egy befektetés elfogadhatóságát vizsgálva, egy normál piaci feltételek között aktív befektető szemszögéből, fontos tehát a szóban forgó pénzügyi lépés speciális gazdasági karakterének figyelembe vétele és az átadott tőke értékének – a NordLB szempontjából történő – megállapítása.

(i) ***Összehasonlítás más tőkekonstrukciókkal***

(118) Németország megítélése szerint a részvénytőke utáni ellenszolgáltatás nem megfelelő mérce a korrekt ellenszolgáltatás kiszámításához az LTS-eszközök esetében. Annak elismerése mellett, hogy – felügyeleti megközelítésben – a részvénytőke alaptőkének számít, rámutatnak, hogy a bank tőkéjének nem minden alaptőkének minősülő része tekinthető ugyanakkor részvénytőkének is. Nevezetesen a részvénytőke, amely teljes egészében a bank rendelkezésre áll, befektethető, teljesen más minőséget képvisel, mint az átruházott LTS-eszközök, melyek folyamatosan a tartomány rendelkezésére állnak a speciális támogatási tevékenység végzéséhez, és ennél fogva nem profitképes eszközök a NordLB számára.

(119) Átruházásuk időpontjában az LTS-eszközök mint tőke legközelebb a nyereségrészesedési jogosítványokhoz álltak. Abban az időben a NordLB és Alsó-Szászország-tartomány a támogatási eszközök utáni ellenszolgáltatást a nyereségrészesedési jogosítványok után járó ellenszolgáltatással vetették egybe. A nyereségrészesedési tőke kiegészítő tőke, amely – elvben – csak az alaptőke mértékében vehető számításba. 1991. december 31-én a NordLB állítólag 2,043 milliárd DEM alaptőkével rendelkezett, továbbá 543 millió DEM kiegészítő tőkével. A sajáttőke-szükségletet ennél fogva nyereségrészesedési jogosítványok 1,5 milliárd DEM összegben történő kibocsátásával lehetett volna fedezni, az alaptőkeként elismertetett támogatási célú eszközök helyett.

(120) Állásfoglalásukban Észak-Rajna-Vesztfália-tartomány és a WestLB vitatják azt az állítást is, miszerint a tartományi bankoknak történő eszközátadást – mint a NordLB esetében is – alaptőke-juttatáshoz lehetne hasonlítani. Ezzel szemben úgy érvelnek, hogy az átruházások a csendestársi tőkejuttatásokhoz vagy az ún. „perpetuals" („végtelen" futamidejű papírok) konstrukcióhoz állnak közel. A csendestársi tőkejuttatásokat és a „perpetuals"-t 1991 óta alaptőkeként ismerték el Németországban. Ezenkívül egy befektetés ellenszolgáltatása nem attól függött, hogy azt a bankfelügyeleti hatóságok miként sorolták be, hanem annak kockázati profiljától. Mivel az LTS-eszközök alacsonyabb minősítésűek voltak, a kockázati karakter szempontjából több azonosságot mutattak a csendestársi tőkejuttatásokkal vagy a „perpetuals"-szel, mint a részvénytőke-befektetésekkel.

(121) A Bizottság osztja a BdB véleményét, miszerint az LTS-eszközök átruházása, melyet a BAKred alaptőke-juttatásként ismert el, egy részvénytőke-befektetéshez áll a legközelebb.

(122) Ezzel összefüggésben elsősorban azt kell hangsúlyozni, hogy az innovatív sajáttőke-konstrukciók viszonylag széles köre, amely most több országban is a hitelintézetek rendelkezésére áll, 1991-ben, amikor az LTS átruházásáról (a NordLB-nek) döntöttek, és 1993-ban, amikor a NordLB-nek teljesítenie kellett a szigorúbb tőkövetelményeket, Németországban még nem létezett. Egyes konstrukciókat az az óta eltelt időben fejlesztettek ki, mások már léteztek, de Németországban nem fogadták el őket. Gyakorlatilag a fő konstrukciók, melyek abban az időben rendelkezésre álltak és használatban voltak, a nyereségrészesedési jogosítványok és az alárendelt kölcsönök (mindkettő tisztán kiegészítő tőke, utóbbit 1993 óta ismerik el).

(123) Ennél fogva az LTS-tőkét nem lehet egy sorba állítani olyan innovatív konstrukciókkal, melyek többségét csak az az óta eltelt időben fejlesztették ki, néhányuk pedig csak más országokban állt rendelkezésre. Maga Németország is elutasítja (közvetve) az ilyen összehasonlítást, amikor azt állítja, hogy a Bizottságnak az esetet a határozat meghozatalának időpontjában – 1991 végén – fennálló tényleges helyzet alapján kell megvizsgálnia.

(124) Ami a „perpetual" elsőbbségi részvényeket és a nyereségrészesedési jogosítványokat (élvezeti részvények) illeti, több specifikus szempontot kell hangsúlyozni. A „perpetual" elsőbbségi részvények egyes országokban alaptőkének számítanak, de Németországban még mindig nem ismerik el őket. A nyereségrészesedési jogosítványok csak kiegészítő saját eszközt képezhetnek, míg az LTS-tőke alaptőkének minősül. Utóbbi ennél fogva nagyobb hasznosságot képvisel a NordLB szemszögéből, mivel felhasználható további saját eszközök megszerzésére (így nyereségrészesedési jogosítványok megszerzésére) ugyanolyan összegnagyságig a bank sajáteszköz-alapjának növelése érdekében. Ezenkívül, ha a nyereséges éveket veszteséges évek követik, a nyereségrészesedési jogosítványokat előbb töltenék fel, mint az LTS-tőkét. Az LTS-tőke továbbá minden időbeli korlátozás nélkül áll a NordLB rendelkezésére, míg a nyereségrészesedési jogosítványokat rendszerint egy 10 éves időszakra bocsátják ki. A tőkejuttatás óriási mérete nem szokásos a nyereségrészesedési jogosítványok esetében, és besorolását is – az esetleges veszteségek fedezésében – ebben az összefüggésben kell megítélni. Mivel az LTS-tőke részesedése meglehetősen nagy, viszonylag gyorsan fel fogják használni, ha nagyobb veszteség adódik.

(125) A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a csendestársi tőkejuttatásokkal való összehasonlítás nem alkalmas az alaptőkeként elismert speciális céltartalék utáni megfelelő ellenszolgáltatás meghatározására. A Bizottság szerint itt fontos tényező, hogy az LTS-eszközöket nem kifejezetten csendestársi hozzájárulásként hanem speciális céltartalék formájában ruházták át. A BAKred is tartalékként ismerte el az átruházott tőkét, nem pedig csendestársi tőkejuttatásként a KWG 10. cikke alapján. Az a tény, hogy a német felügyeleti szerv tartalékként kezelte az átadott tőkét, arra utal, hogy a rendelkezésre bocsátott tőke közelebb áll a részvénytőkéhez, mint a csendestársi hozzájáruláshoz.

(126) Ezenkívül nem jelent kisebb kockázatot – a részvénytőke-befektetéshez képest – az sem, hogy az átruházott tőke – legalább is részben – elveszhet, fizetésképtelenség vagy felszámolás esetén, mivel az LTS-eszközök a NordLB saját tőkéjének tekintélyes részét képviselik, és a NordLB több éven keresztül jelentős összeget használt fel azokból az eszközökből üzleti-vállalkozási tőkéje fedezetéül.

(127) A fenti okokból, a Bizottság úgy ítéli meg, hogy – az LTS-tőke sajátosságai miatt – az összehasonlítás a „perpetuals"-szel, nyereségrészesedési jogosítványokkal és a csendestársi hozzájárulásokkal nem alkalmas módja a megfelelő ellenszolgáltatás meghatározásának az LTS-tőkével szemben. Az LTS-eszközök átruházásának inkább a részvénytőke-befektetésekhez van köze.

(ii) ***Kiegyenlítési jog és alacsony jótállási kockázat***

(128) A támogatási eszközökkel kapcsolatos jótállás a társuláson belül Alsó-Szászország-tartomány részesedésére – a NordLB-ben – korlátozódik, és a tartomány kompenzációra jogosult a NordLB összes többi garantálójától. Németország azzal érvel, hogy egy befektető megadta volna a megfelelő ellenszolgáltatást befektetési döntésében és megfelelő ellenszolgáltatást követelt volna befektetése fejében.

(129) Mindazonáltal a jótállás belső korlátozása nem indokolhatja az ellenszolgáltatás csökkentését, mivel a NordLB szempontjából. az ügy lényege az, hogy a tőkeátruházás útján megszerzett előnyt megfelelően ellentételezni kell, hogy elkerüljék a verseny torzítását. A tartomány joga a többi jótállótól származó kompenzációra megállapodást képez a garancianyújtók között és nem a NordLB részéről tett engedmény, amely alacsonyabb ellenszolgáltatást indokolhat. Ha például a többi garancianyújtó hozzájárult ahhoz, hogy teljes belső felelősséget vállaljon a támogatási eszközökért, ez nem vezethetett olyan helyzethez, amelyben a NordLB-nek egyáltalán nem kell ellenszolgáltatást nyújtani.

(130) Ezenkívül a Bizottság szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az LTS-eszközöket folyamatosan használták-e és teljes mértékben igénybe vették-e a fizetőképességi követelmények teljesítéséhez a BAKred általi elismerést követően. Még ha nem is így állna a helyzet, a piacgazdasági alapon aktív befektető ragaszkodott volna a teljes értékű ellenszolgáltatáshoz, mivel a bank szabadon felhasználhatta az egész tőkét versenypiaci tevékenységéhez a gazdasági önrendelkezésnek megfelelnek.

(iii) ***Az 1,4 milliárd DEM összeg megfelelő ellentételezése***

(131) Kétségkívül különböző formái vannak a megfelelő ellenszolgáltatás kiszámításának azzal az 1,4 milliárd DEM összeggel kapcsolatban, amely a NordLB számára minden évben rendelkezésre állt versenypiaci tevékenységéhez. Mindazonáltal, mint azt ki fogjuk mutatni, az átadott tőke ellenszolgáltatásának kiszámítására irányuló összes módszer azonos alapelveket követ. Ezekre figyelemmel, a Bizottság itt két lépésben végzi el a kalkulációt: először is, meghatározza a minimális ellenszolgáltatást, amelyet a befektető elvárna egy (képzeletbeli) befektetéstől a NordLB részvénytőkéjébe. Ez után megvizsgálja, hogy a szóban forgó tranzakció sajátosságaira tekintettel a piac megegyezett volna valamilyen felárban vagy levonásban, és ha igen, lehetséges-e egy ilyen összeg módszertanilag korrekt meghatározása.

Várható minimális ellenszolgáltatás meghatározása a NordLB részvénytőkéjébe történő befektetés tekintetében

(132) A befektetés várható hozama és a befektetési kockázat fő meghatározó tényezői a piacgazdasági alapon tevékeny befektető vonatkozó döntésében. Ezek mértékeinek meghatározásához a befektető minden rendelkezésére álló, a céggel kapcsolatos és piaci vonatkozású információt belefoglal számításába. Továbbá történeti átlagokat vesz alapul, melyek – általánosságban szólva – kiindulópontot képeznek egy cég jövőbeni hatékonyságát illetően, és – *többek között* - a vállalat üzleti modelljének elemzésére, a szóban forgó befektetési időszakra vonatkozóan, a vezetés stratégiájára és minőségére, illetve az érintett ágazat viszonylagos kilátásaira épít.

(133) A piacgazdasági alapon működő befektető csak akkor vállalkozik egy befektetésre, ha az magasabb hozammal vagy alacsonyabb kockázattal jár, mint tőkéjének legközelebbi optimális felhasználási alternatívája. Hasonlóképpen nem fog befektetni egy olyan társaságba, amelynek a várható hozama alacsonyabb, mint az átlagos megtérülés más, hasonló kockázati profilú társaságok esetében. Itt feltételezhető, hogy vannak megfelelő alternatívái a vállalt befektetési projektnek, melyek magasabb várható hozamot ígérnek, azonos kockázat mellett.

(134) Különböző módszerek léteznek a minimális – ésszerű mértékű – ellenszolgáltatás meghatározásának. Ezek a finanszírozási megközelítési mód különböző változatait a CAPM-módszerig terjednek. Leírásukban érdemes megkülönböztetni két összetevőt, nevezetesen a kockázatmentes hozamot és a projekt-specifikus kockázatot:

Ésszerű mértékű minimális hozam kockázatos befektetés után

=

kockázatmentes alapráta + a kockázatos befektetésre fizetett kockázati felár.

A minimális – ésszerű mértékű – ellenszolgáltatás, kockázatos befektetés után úgy írható le, mint a kockázatmentes hozamkulcs és a kiegészítő kockázati felár – a befektetés-specifikus kockázat vállalása fejében – összege

(135) A hozam-meghatározás alapja így egy nem teljesítési kockázattól mentes befektetési forma létezése, feltételezett kockázatmentes hozammal. A fix kamatozású állampapírok várható hozamát használják általában arra, hogy meghatározzák a kockázatmentes alaprátát (vagy – az adott esettől függően – ilyen értékpapírokon alapuló indexet), de ezek viszonylag alacsony kockázatú befektetési formákat képviselnek. Eltérnek viszont az egyes módszerek abban, hogy miként határozzák meg a kockázati felárat:

— *Finanszírozási megközelítés*: A befektető várható sajáttőke-hozama – a tőkét használó bank szempontjából – a jövőbeni finanszírozási költségeket jelenti. E megközelítésben mindenekelőtt a hasonló bankok részéről felmerülő eredeti tőkeköltséget határozzák meg. Az eredeti tőkeköltségek számtani átlagát ez után összemérik a jövőbeni várható tőkeköltségekkel, és ennél fogva a befektető igényével a várható hozamot illetően.

— *Finanszírozási megközelítés kamatos kamattal növekvő éves rátával*: E megközelítési mód középpontjában inkább a mértani, mint a számtani közép alkalmazása áll (Compound Annual Growth Rate).

— *Tőkeárképzési Modell (Capital Asset Pricing Model) (CAPM)*: A CAPM a legismertebb és leggyakrabban tesztelt modern pénzügyi modell, melynek alapján a befektető várható hozama a következő egyenlet segítségével határozható meg:

$$\text{Legkisebb hozam} = \text{kockázatmentes alaphozam} + (\text{piaci kockázati felár} \times \text{Bétaérték})$$

A sajáttőke-befektetés kockázati felára a piaci kockázati felár és a bétaérték szorzataként kapható meg (piaci kockázati felár × Bétaérték). A bétaérték a vállalati kockázat számszerűsítésére szolgál, általában a vállalatok összkockázatához viszonyítva.

(136) A CAPM a befektetési hozamok kiszámításának legtöbbet alkalmazott módszere, nagy, tőzsdére vitt cégek esetében. Mindazonáltal, mivel a NordLB nem szerepel a tőzsdén, bétaértékét nem lehet közvetlenül megállapítani. A CAPM csak a bétaérték becslésével alkalmazható.

(137) 2003. július 29-i állásfoglalásában a BdB – a CAPM alkalmazásával – arra a következtetésre jutott, hogy a NordLB alaptőkéjébe való 1991. december 31-i (az LTS-eszközök átruházásának időpontja) befektetés után várható legkisebb ellenszolgáltatás 13,34 % évente. Németország elvi kifogással élt a CAPM alkalmazásával szemben, azt állítva, hogy a BdB magas bétaértékből indult ki és a kockázatmentes alaphozam kulcsát tévesen állapította meg, továbbá hogy a 4,6 %-os piaci felár túl magas volt. Ha a BdB korrekt módon alkalmazta volna a CAPM- módszert, jóval alacsonyabb legkisebb ellenszolgáltatást állapított volna meg a NordLB alaptőkéjébe való képzeletbeli befektetésre vonatkozóan.

(138) A normál piaci ellenszolgáltatásról szóló megállapodásukban Alsó-Szászország-tartomány, a NordLB és a BdB 10,03 %-os legkisebb ellenszolgáltatást tartott indokoltnak.

(139) A felek számításaikban a CAPM-et vették alapul, kockázatmentes alapkamatként pedig 7,15 %-ot alkalmaztak a NordLB-re, 1991. december 31-i állapot szerint. E kamatláb megállapítása azzal a feltételezéssel történt, hogy az LTS-tőke tartós jelleggel a NordLB rendelkezésére áll. A felek ennél fogva eltekintettek egy fordulónaphoz kapcsolódó, a piacon a tőkejuttatás időpontjában megállapítható kockázatmentes hozam fix befektetési időtartamra való alkalmazásától (pl. 10 éves államkötvény-hozamok formájában), mivel egy ilyen megközelítés a tiszta befektetési kockázatot – vagyis azt a kockázatot, hogy a befektetési időszak lefutása után nem lehet újra a kockázatmentes kamatszinten befektetni – figyelmen kívül hagyná. A felek álláspontja szerint, a befektetési kockázatot a legjobban úgy lehet számításba venni, hogy ha egy „Totális Hozamindexet" veszünk alapul. Ezért a felek a Deutsche Börse AG által felállított REX10 Performance Index-et vették igénybe, amely egy befektetés hozamát a Német Szövetségi Köztársaság 10 éves futamidejű kötvényeihez viszonyítva állapítja meg. Az itt alkalmazott indexsor a REX10 Performance Index mindenkori év végi pozícióit tartalmazza 1970-től. A felek ez után megállapították az éves hozamot, amely visszatükrözi a trendet, ahogyan az az alapul vett REX10 Performance Indexben, az 1970-1991 közötti időszakra vonatkozóan megjelent, és így jutottak el a 7,15 %-os úgynevezett kockázatmentes alapkamathoz (1991. december 31-i állapot szerint).

(140) Mivel a befektetést valójában tartós jelleggel bocsátották a NordLB rendelkezésére, a kockázatmentes alapkamat megállapításának módszere ebben a speciális esetben megfelelőnek látszik. Még a felhasznált REX10 Hozamindex is általánosan elismert adatforrást képvisel. A megállapított kockázatmentes alapkamatok ezzel megalapozottnak tűnnek.

(141) A bétaérték 0,72-re becslése a KPMG szakmai anyaga alapján történt (az ún. „Adjusted Betafaktoren" – Módosított bétaértékek – tárgyában, az összes Németországban tőzsdén jegyzett hitelintézet esetében, amely a Bizottság rendelkezésére áll). E tanulmány alapján és a NordLB üzleti orientációjára tekintettel, ez a bétaérték megfelelőnek tekinthető.

(142) A Bizottság szempontjából a piaci kockázati felár 4,0 %-os mértéke is képviselhetőnek tűnik. Már a 2000/392/EK határozatban szereplő ún. általános hosszú lejáratú piaci kockázati felárat, vagyis a különbözetet a normál részvényportfolió hosszú lejáratú átlagos hozama és az államkötvények hozama között, már több alkalommal használták. Az üggyel kapcsolatos szakértői jelentések 3-5 %-os különbö-

zettel számoltak, az alkalmazott módszertől, a bázisidőszaktól és az alapadatoktól függően. Így a BdB által megrendelt egyik szakértői jelentés 3,16 % és 5,0 % alternatív értékeket számított ki, míg egy másik, melyet a WestLB megbízásából készítettek ugyanabban az ügyben, 4,5 %-ra és 5,0 %-ra jutott. A Lehman Brothers, amely ugyancsak a WestLB-nek dolgozott, 4 %-ra számította ki a különbözetet. Ennek alapján a Bizottság nem látta indokoltnak, hogy eltérjen a megállapodásban szereplő piaci kockázati felártól. A CAPM alapján, a Bizottságnak nincs kétsége, hogy a felek által meghatározott legkisebb ellenszolgáltatás megalapozottnak tekinthető.

(143) A Bizottságnak ezért nincs oka azt hinni, hogy a felek által meghatározott legkisebb ellenszolgáltatás egy képzeletbeli részvénytőke-befektetés tekintetében nem állja ki a piac próbáját. Ennek megfelelően, a legkisebb ellenszolgáltatást a speciális céltartalék tekintetében évi 10,03 %-ban állapítja meg (társasági adó után és befektetői adó előtt).

(vi) ***Hozamdiszkont likviditáshiány miatt***

(144) Németország azon a nézeten van, hogy a NordLB megfelelő ellenszolgáltatást fizetett, mivel egy magánbefektető levonta volna az általa megtakarított refinanszírozási költségeket. Mivel a befektető megtakarította a tőke refinanszírozásának költségét, Németország arra a következtetésre jutott, hogy az LTS támogatási eszközei 9,5 % körüli hozamot produkáltak.

(145) A Bizottság ugyanakkor úgy ítéli meg, hogy a fő kérdés itt nem az, hogy a tartomány, mint befektető mennyit takarított meg. A tartomány az LTS-eszközöket illikvid tőkeként adta át a NordLB-nek. A tartomány nem takarított meg semmit, mivel nem volt köteles biztosítani az eszközök likviditását.

(146) Egy bank „normál" tőkebevonása esetén ez a tőkeinjekció likviditást és sajáteszköz-alapot egyaránt olyan mértékben biztosít számára, hogy a felügyeleti előírásoknak megfelelően bővíthesse üzleti tevékenységét. A tőke teljes egészében való felhasználásához, vagyis kockázattal 100 %-ban súlyozott eszközeinek egy 12,5-es tényezővel való bővítéséhez (vagyis 100 osztva a 8 %-os fizetőképességi aránnyal) a banknak 11,5-szörösen felül kell refinanszíroznia magát a pénzügyi piacokon. Egyszerűbben szólva, a kamatbevétel 12,5-szöröse és a kamatkiadás 11,5-szöröse közötti különbség mínusz a bank egyéb költségei (pl. igazgatási költségek) adják a saját tőke utáni nyereséget ([1]).

(147) Mivel az LTS-tőke kezdetben nem teremtett likviditást a NordLB-nél, a NordLB további finanszírozási költségekkel nézett szembe a tőke összegének megfelelő mértékben, amennyiben a szükséges pénzeszközt a pénzügyi piacokról kellett beszereznie, hogy teljes körűen kihasználhassa a kiegészítő tőke által megnyitott üzleti lehetőséget, vagyis hogy kockázattal módosított eszközeit a tőkeösszeg 12,5-szörösével növelje (ill. hogy meglévő eszközeit szinten tartsa) ([2]). Az extraköltségek miatt, melyek a likvid saját tőke esetében nem merülnek fel, a megfelelő ellenszolgáltatást arányosan csökkenteni kell. A piacgazdasági alapon tevékeny befektető nem várhatja el ugyanazt az ellenszolgáltatást, mint egy tőkeinjekció esetében.

(148) A Bizottság ennél fogva azon az álláspontón van, hogy nem kell a teljes refinanszírozási kamatlábat számításba venni. A refinanszírozási költségek üzemi kiadást képeznek, tehát levonhatók az adóalapból. Ez azt jelenti, hogy a bank nettó eredménye nem csökken a felmerült további kamatkiadásokkal. E kiadásokat részben a csökkentett társasági adó egyenlíti ki. Csak a nettó költségeket kell számításba venni, mint a NordLB többletterhét, mely az átruházott tőke speciális jellegének köszönhető. Összességében a Bizottság elfogadja, hogy a NordLB-nél további „likviditási költségek" merülnek fel a „társasági adóval csökkentett refinanszírozási költségek" mértékében.

(149) A Deutsche Börse AG REX10 Hozamindexe alapján a kockázatmentes ráta 1991 végén 7,15 %-on állt. Két 30 éves német államkötvény, melyeket 1986-ben bocsátottak ki, 7,8 % és 7,6 % másodlagos piaci hozammal rendelkeztek. Németország kifejtette, hogy a NordLB egyéni refinanszírozási kamatlába 1991. december 31-én […] volt. A megállapodásban a felek 7,15 %-os hosszú lejáratú kockázatmentes rátát alkalmaztak. Abban is megegyeztek, hogy 50 %-os átalányadó-kulcsot tételeznek fel ([3]). Ezen a bázison állapították meg a nettó refinanszírozási kamatlábat – 3,57 %-ban -, és vele a megfelelő likviditási diszkontot is.

(150) A megállapodásra tekintettel, valamint figyelembe véve azt a tényt, miszerint a szóban forgó összegek még mindig alatta maradnak a Németország által idézett sávnak, a Bizottság nem lát okot rá, hogy a 3,57 %-ot megkérdőjelezze, következtésképp ezt a rátát használja a támogatási elem meghatározásának alapjaként.

(v) ***Hozamfelár az átruházás sajátosságaira tekintettel***

(151) A gyakorlatban, amikor az ellenszolgáltatást meghatározzák, az atipikus körülmények, melyek eltérnek az érintett vállalat részvénytőkéjébe való normál befektetéstől, általában diszkontáláshoz vagy felárhoz vezetnek. Ennél fogva vizsgálni kell, hogy a sajátosságok – különösen a specifikus kockázati profil az LTS-tőke átruházása esetében alapot képez-e a fent említett 10,03 %-os legkisebb ellenszolgáltatás módosításához, melyet egy magánbefektető várna el (képzeletbeli) befektetése fejében a NordLB tőkéjébe, és

([1]) A valóságban a helyzet ennél jóval bonyolultabb, pl. a mérlegen kívüli tételek, a különböző kockázati súlyú eszközök és a kockázat nélküli tételek miatt. Az elgondolás lényegén viszont ez nem változtat.

([2]) A helyzet ugyanaz, ha figyelembe vesszük azt a lehetőséget, hogy a kiegészítő tőkét a saját eszközök alapállományának szintjére emelik (25-ös szorzó 12,5 helyett a saját eszközök alapállományát illetően).

([3]) A Németország által benyújtott dokumentumok alapján a társasági adó 1992-ben 46 % volt, és ehhez jön még a szolidaritási járulék 3,57 %-kal (összesen 49,75 %). Az összadókulcs 1993-ban 46 %-ra ment vissza, 1994-ben pedig 49,5 %-ot tett ki. 2001-től az összadókulcs 30 %-os.

hogy a Bizottság képes-e a módosítás módszertanilag korrekt számszerűsítésére. Ezzel kapcsolatban három tényezőt kell figyelembe venni: először, az új részvények – és a velük összefüggő szavazati jogok – kibocsátásának, elmaradását, másodszor, az eszközátruházás kivételes nagyságát, harmadszor, az eszközök piacképtelenségét – a befektetés kiválthatatlanságát.

(152) A tartomány a tőkejuttatáson keresztül nem kapott többlet szavazati jogokat, és ezt a hátrányt nem ellensúlyozta hasonló befektetés a másik részvénytulajdonos részéről. A szavazati jogokról való lemondással a befektető lemond a bank igazgatótanácsa által hozott döntés befolyásolásának lehetőségéről. A nagyobb veszteségi kockázat elfogadását kompenzálandó – a vállalat feletti befolyás megfelelő növelése nélkül – a piacgazdasági befektető magasabb ellenszolgáltatást szokott igényelni (még akkor is, ha a potenciális kockázatot mérséklik a többi részvénytulajdonossal kötött megállapodások). Az elsőbbségi részvények utáni magasabb ellenszolgáltatás – a közönséges részvényekkel összehasonlítva, a Bizottság legalább évi 0,3 %-os (társasági adó utáni) felárat tekint indokoltnak. A megállapodásban résztvevő felek szintén megfelelőnek látják a 0,3 %-os felárat az új szavazati jogok kibocsátásának elmaradásáért.

(153) Az átruházott összeg nagyságát és hatását a NordLB-re a fizetőképességi irányelv szempontjából már említettük. Az LTS átruházásán keresztül a NordLB alaptőkéje jelentősen megemelkedett, minden megszerzési vagy adminisztratív költség nélkül. Egy piacgazdasági alapon tevékeny befektető valószínűleg felárat követelt volna az LTS-eszközök relatív és abszolút nagyságrendjének megfelelő tőkeinjekció után. Másrészt, az EU-ban működő hitelintézetek kivételes tőkekövetelményeinek fényében, melyeket a fizetőképességi irányelv állapított meg, a mintegy 1,5 milliárd DEM összegű tőkeinjekciót az egyik legnagyobb német bankba, nem szabad teljesen idegennek tekinteni a normál üzleti döntésekhez képest. Ezenkívül, ha egy befektetés nagy eszközvolument érint, ez a részvénytőke-analógiára utal. Amikor az átruházás lezajlott – 1991 végén – a nagy csendestársi befektetések nem voltak jellemzők a piacon. Így ha az átruházott eszközök volumenét arra használjuk, hogy további felárat indokoljunk meg vele egy részvénybefektetéshez hasonló befektetés esetében, ez azt jelenti, hogy a volument – helytelenül – kétszer vettük figyelembe. Ebből következik, hogy a Bizottság nem köti a felárat az eszközátruházás volumenéhez, és ezzel a NordLB-t erősíti. A felek közötti megállapodás ugyancsak azt feltételezi, hogy nem kell felárat alkalmazni az átruházott eszközök magas volumenére tekintettel.

(154) Végül, figyelmet kell szentelni az eszközök kiválthatatlanságának, vagyis annak, hogy a befektetett tőkét nem lehet bármikor kivonni a vállalatból. Rendszerint ha egy befektető elad egy tőkekonstrukciót a piacon harmadik személynek, ezzel befejezi befektetését. A normál tőkejuttatás a következőképpen zajlik: a befektető beteszi eszközeit (készpénzben vagy természetben), és azokat a mérleg eszközoldalára könyvelik. Szabály szerint ezeket a forrásoldalon kiegyensúlyozzák egy forgalomképes érdekeltséggel, melyet a befektető nevén vettek nyilvántartásba, és ami – például egy korlátolt felelősségű vállalat esetében – részvények formáját ölti. A befektető eladhatja ezeket a részvényeket egy harmadik félnek is. Nem vonhatja ki az általa eredetileg betett eszközöket, mivel ezek most a társaság szavatoló saját tőkéjének részét képezik, és már nem állnak rendelkezésére. Viszont a részvények eladásával – az aktuális árfolyamon – realizálhatja azok gazdasági ellenértékét. Eszközei ennél fogva helyettesíthetővé váltak. Az LTS-eszközök átruházását övező speciális körülmények miatt, ez a lehetőség nem állt a tartomány rendelkezésére. Ennek ellenére a Bizottság nem lát okot további felárra. Noha a tartomány nem volt képes a befektetés szabad forgatásával realizálni a gazdasági ellenértéket, képes volt és maradt a speciális céltartalék eszközeit bármikor kivonni a NordLB-ből törvény szerint és elérni lehetőleg magasabb hozamot azok újrabefektetésével más intézményekbe. A BdB, a tartomány és a NordLB közötti megállapodás itt is feltételezi, hogy a helyettesíthetőség hiánya miatt nem kell felárat alkalmazni.

(155) Összességében a Bizottság ennél fogva az évi 0,3 %-os felárat (társasági adó után) megalapozottnak tartja a többlet szavazati jogokról való lemondás fejében.

(vi) ***Fix összegről szóló megállapodás ellenszolgáltatása nem csökkenthető***

(156) Részvények esetében az ellenszolgáltatás közvetlenül a vállalat teljesítményétől függ és főleg osztalékok formájában fejeződik ki, valamint részesedésben a vállalat értéknövekedéséből (pl. a részvényárak emelkedésének formájában). A tartomány fix összegű ellenszolgáltatásban részesül, melynek tükröznie kell a „normál" tőkeinjekciók után teljesítendő ellenszolgáltatás fenti két aspektusát. Lehetne azzal érvelni, hogy az a tény, miszerint a tartomány fix összegű ellenszolgáltatást kap, nem pedig a NordLB teljesítményéhez közvetlenül kötöttet, olyan előnyt képez, amely indokolja az ellenszolgáltatás mértékének csökkentését. Hogy egy ilyen fix mérték ténylegesen előnyt képez-e, összehasonlítva egy változó, nyereségarányos mértékkel, az a vállalat jövőbeni teljesítményétől függ. Ha a teljesítmény hanyatlik, a fix mérték előnyös a befektetőnek, ha javul, hátrányba kerül. Mindazonáltal a tényleges trend nem vehető figyelembe a későbbiekben, ha a befektetési döntés értékeléséről van szó. Mindezeket a tényezőket számításba véve, a Bizottság úgy véli, hogy az ellenszolgáltatás mértékét nem kell csökkenteni.

(vii) ***Összes ellenszolgáltatás***

(157) E megfontolások alapján, a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó befektetés megfelelő ellentételezése évi 6,76 % (társasági adó után), azaz 10,03 %

normál megtérülés a saját tőke után, plusz a 0,3 %-os felár a tranzakció sajátos vonásai miatt és mínusz 3,57 % a finanszírozási költségek miatt, melyek az átruházott eszközök likviditáshiányából erednek a NordLB szempontjából.

(viii) ***A kb. 100 millió DEM megfelelő ellenszolgáltatása***

(158) Mint már kifejtettük, az évi 100 millió DEM összegű sajáttőke-rész szintén anyagi értékkel bír a NordLB szempontjából: gazdasági funkciója a garancia funkciójához hasonlítható. A piacgazdasági alapon tevékeny befektető megfelelő ellenszolgáltatást igényelne cserében azért, hogy ilyen kockázatnak teszi ki magát. Ezzel a kérdéssel nem foglalkozik a BdB, a tartomány és a NordLB közötti megállapodás.

(159) Az EK-Szerződés 88. cikke (2) bekezdésében megállapított eljárás megindításáról szóló határozatában, a Bizottság 0,3 %-os (adózás utáni) éves mértékre hivatkozott, mint amit Németország megfelelő jutaléknak tekint banki garancia tekintetében (Avalprovision) olyan bank esetében, mint a NordLB. Nem látszik indokoltnak ezt az ellenszolgáltatást megemelni egy különösen nagy „garancia" miatt, tekintve, hogy az érintett összeg kb. 100 millió DEM. Még arra a két évre is, amelyben magasabb összeg állt rendelkezésre (1992 és 1993), a Bizottság érzése szerint nem indokolt a felár. Ugyanilyen okokból, hogy nem alkalmaztak felárat a versenypiaci tevékenységre felhasználható tőke utáni ellenszolgáltatásban, kétséges, hogy ez a mérték megemelhető-e azon az alapon, hogy az LTS támogatási eszközei elvileg korlátozás nélkül a NordLB rendelkezésére álltak.

(160) A garanciafelár a NordLB részéről üzemi kiadásnak számít, és így csökkenti az adóköteles nyereséget. Az Alsó-Szászország-tartománynak fizetendő ellenszolgáltatás az LTS-eszközök fejében az adózás utáni nyereségből származik. A 0,3 %-os mértéket ennél fogva módosítani kell az adókulccsal. Miként a refinanszírozási költségek esetében, a Bizottság egységes összesített adókulcsa 50 %, amely ebben az esetben a NordLB-nek kedvező. Következésképp a mértéket évi 0,15 %-ban állapítja meg, adózás után.

f) A TÁMOGATÁSI ELEM

(161) Mint fentebb kiszámítottuk, a Bizottság megítélése szerint, a következő ellenszolgáltatás van összhangban a piaci viszonyokkal: évi 6,76 % adózás után a tőke azon része után, amelyet a NordLB felhasználhat üzleti tevékenységének elősegítésére, vagyis kb. 1,4 milliárd márka után; évi 0,15 % a különbözet után, amely e rész és a NordLB mérlegébe saját tőkeként beállított 1,5 milliárd DEM között van, vagyis kb. 100 millió DEM után.

(162) Jelenleg a NordLB 0,5 %-os évi ellenszolgáltatást fizet (adózás után) azzal az összeggel kapcsolatban, amelyet ténylegesen felhasználhat versenypiaci tevékenységének elősegítésére. Ezt az ellenszolgáltatást először 1992-re vonatkozóan fizették meg.

(163) Az adózás utáni évi 0,5 %-os ellenszolgáltatás mellett, Németország érvelése szerint fennáll egy további ellenszolgáltatási összetevő is, nevezetesen a tartománynak az a joga, hogy a támogatási eszközökbe visszafolyó kamatokat és törlesztéseket kivonja az alapból, amennyiben az eszközök piaci értéke meghaladja az 1,5 milliárd DEM-et.

(164) A Bizottság megítélése szerint a piacgazdasági alapon tevékeny befektető nem egyezett volna bele, hogy az ellenszolgáltatást olyan jövedelemből kapja, amely függ a támogatási eszközöket kezelő bank viselkedésétől. Ezenkívül a NordLB-nek nem származott gazdasági előnye az eszközöknek az 1,5 milliárd DEM feletti részéből (következésképp az után nem is fizetendő ellenszolgáltatás). Az LTS-eszközök említett részéből kivont összegek sem tekinthetők kiegészítő ellenszolgáltatásnak, mivel – gazdasági értelemben – azok nem a NordLB-hez, hanem *a priori* a tartományhoz tartoznak.

(165) Ezenkívül Németország azt is állítja, hogy az átruházás értelme, célja inkább a potenciális szinergikus hatás elérése volt, mint a NordLB saját tőkéjének növelése. Mégis, legalább részben, a támogatási eszközök átadásának célja a fizetőképességi irányelv követelményeinek kielégítése volt. Ha az LTS hasznot húz az ilyen szinergikus hatásokból és költségmegtakarításokból, ez segíteni fogja költségei csökkentésében, de nem tekinthető a NordLB által megfizetett ellenszolgáltatásnak az eredeti saját eszközök rendelkezésre bocsátása fejében. Mivel ezek a hatások nem csökkentik az átruházott tőke felhasználhatóságát a NordLB részéről, nem is növelik a NordLB-nél az átruházásból eredő költségeket, nem kell, hogy befolyásolják az ellenszolgáltatás mértékét, melyet a piacgazdasági alapon tevékeny befektető igényelhet a banktól az átadott saját tőke fejében. Még ha lenne is valamilyen haszna a tartománynak a szinergikus hatások eredőjeként, a verseny rákényszeríttette volna a versenytársakat, hogy a tartománynak a pénzügyi eszközért (LTS) nem csak az átadott saját tőke után járó megfelelő ellenszolgáltatást fizessék meg, hanem egy „térítést" is az említett előnyök formájában. Ezenkívül, egy egyesítési műveletet követően, a szinergikus hatások rendszerint mind a két egyesített szervezetben megjelennek. Nehéz megérteni, hogy a NordLB miért nem profitál egyáltalán ezekből az előnyökből. A Bizottság ennél fogva azt az álláspontot foglalja el, hogy a szinergikus hatások nem járulnak hozzá a NordLB által az LTS-eszközök fejében fizetett ellenszolgáltatáshoz.

(166) Végül az ún. „tulajdonosi hatás" nem indokolja a 0,5 %-os évi mértéket meghaladó ellenszolgáltatást. Mint fentebb kimutattuk, a piacgazdasági alapon tevékeny befektető, akinek már van részesedése egy társaságban, nem fog lemondani a teljes és közvetlen ellenszolgáltatásról, ha egy vagy több részvénytulajdonos profitál a tőkeinjekcióból, anélkül hogy maguk megfelelően hozzájárultak volna ahhoz. Mivel az NSGV nem teljesített megfelelő tőkehoz-

zájárulást, a tartománynak ragaszkodnia kellett volna az átfogó közvetlen ellenszolgáltatáshoz.

(167) A támogatási elem a tényleges fizetések és a piaci feltételeknek megfelelő fizetések közötti különbségként számítható ki.

(168) Támogatási elem kiszámítása (millió DEM-ben)

1992

1992	Jan.	Feb.	Már.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.
1. Versenypiaci tevékenységre fordítható összeg	120	101	145	109	71	0	0	0	0	19	63	162
2. Maradékösszeg (Különbözet az 1,5 milliárd DEM-hez képest)	1 380	1 399	1 355	1 391	1 429	1 500	1 500	1 500	1 500	1 481	1 437	1 338
Évi 6,7 % ellenszolg. (adó után) az 1. pontra.	0,67	0,56	0,81	0,61	0,39	0	0	0	0	0,1	0,35	0,91
Évi 0,15 % ellenszolg. (adó után) a 2. pontra.	0,17	0,17	0,16	0,17	0,17	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,17	0,16
Piaci feltételeknek megfelelő összes ellenszolg.	0,84	0,73	0,97	0,78	0,56	0,18	0,18	0,18	0,18	0,28	0,52	1,07
												Σ 6,47
Tényleges ellenszolg. (adó után) (0,5 %) 1992 egészére												0,9
Támogatási elem												5,57

1993

1993	Jan.	Feb.	Már.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept..	Okt.	Nov.	Dec.
1. Versenypiaci tevékenységre fordítható összeg	133	133	207	147	174	1,143	1,222	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400
2. Maradékösszeg (Különbözet az 1,5 milliárd DEM-hez képest)	1,367	1,367	1,293	1,353	1,326	357	278	100	100	100	100	100
Évi 6,7 % ellenszolg. (adó után) az 1. pontra	0,74	0,74	1,16	0,82	0,98	6,43	6,88	7,88	7,88	7,88	7,88	7,88
Évi 0,15 % ellenszolg. (adó után) a 2. pontra.	0,17	0,17	0,16	0,16	0,16	0,04	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Piaci feltételeknek megfelelő összes ellenszolg.	0,91	0,91	1,32	0,98	1,14	6,47	6,91	7,89	7,89	7,89	7,89	7,89
												Σ 58,09
Tényleges ellenszolg. (adó után) (0,5 %) 1993 egészére												7
Támogatási elem												51,09

Jahr	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1. Versenypiaci tevékenységre fordítható összeg	1 400	1 390	1 390	1 390	1 390	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2. Maradékösszeg (Különbözet az 1,5 milliárd DEM-hez képest)	100	110	110	110	110	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Évi 6,7 % ellenszolg. (adó után) az 1. pontra	94,64	93,96	93,96	93,96	93,96	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Évi 0,15 % ellenszolg. (adó után) a 2. pontra.	0,15	0,16	0,16	0,16	0,16	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Piaci feltételeknek megfelelő összes ellenszolg.	94,79	94,12	94,12	94,12	94,12	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Tényleges ellenszolg. (adó után) (0,5 %)	7	6,95	6,95	6,95	6,95	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Támogatási elem	87,79	87,17	87,17	87,17	87,17	87,17	85,88	85,88	85,88	85,88

1991. január 1. óta a márkaösszeget átváltják euróra (1,9583 DEM/EUR árfolyamon). A márkaadatokat ennek megfelelően kell átváltani.

(169) Ily módon a különbség a megállapodás szerinti 0,5 %-os évi ellenszolgáltatás és a 6,76 %-os évi arányos ellenszolgáltatás (az LTS-támogatási eszközök azon része után, melyet a NordLB versenypiaci tevékenységre felhasználhat) között, beleszámítva a 0,15 %-os évi ellenszolgáltatás (az eszközök azon része után, amely bankgaranciához hasonlítható) állami támogatást képez az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdése értelmében.

(170) A támogatási elem a támogatás nyújtásától 2003 végéig terjedő időszakra 923,82 millió DEM-et tesz ki. Euróba átváltva, ez 472,34 millió eurót jelent. Mivel az LTS-eszközök még mindig a NordLB rendelkezésére áll, a támogatási elem nagysága folyamatosan nő.

4. *AZ INTÉZKEDÉS ÖSSZHANGJA AZ EK-SZERZŐDÉSSEL*

(171) Ennél fogva megállapítható, hogy az LTS-támogatási eszközök átruházása az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdésében felállított összes kritériumnak megfelel, és így állami támogatást tartalmaz. Ennek értelmében megállapítandó, hogy a támogatás összhangban lévőnek tekinthető-e a közös piaccal. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy Németország csak az EK-Szerződés 86. cikke (2) bekezdésében említett mentességre hivatkozott a támogatási eszközök átruházásában jelenlévő támogatási elemmel kapcsolatban.

(172) Az EK-Szerződés 87. cikke (2) bekezdése által felsorolt mentességi klauzulák egyike sem alkalmazható itt. A támogatás nem szociális jellegű és nem egyéni fogyasztóknak nyújtják azt. Nem is természeti katasztrófák, kivételes események, vagy a Németország megosztottsága miatt előálló gazdasági hátrányok okozta károk kompenzációjáról van szó.

(173) Tekintve, hogy a támogatásnak nincs regionális célja – nem olyan területek gazdasági fejlesztésére irányul, ahol az életszínvonal abnormálisan alacsony, vagy ahol súlyos munkanélküliség alakult ki, nem bizonyos gazdasági területek fejlődésének megkönnyítésére – nem alkalmazható az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdés (a) vagy (c) pontja sem, ami az utóbbi regionális aspektusát illeti. A támogatás nem segíti a közös európai érdekek egy jelentős projektjének megvalósítását sem. A támogatás nem irányul a kultúra támogatására vagy a kulturális örökség megőrzésére sem.

(174) Mivel a NordLB gazdasági fennmaradása nem forgott veszélyben, amikor az intézkedést végrehajtották, nem kell arra gondolni, hogy egy olyan nagy egyedi hitelintézet, mint a NordLB összeomlása általános banki válság kirobbanásához vezethetne Németországban, ami esetleg indokolhatná a támogatást a német gazdaság súlyos zavarának enyhítése érdekében az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdés (b) pontja alapján.

(175) Az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdése c) pontja alapján a támogatás akkor tekinthető kompatibilisnek a közös piaccal, ha megkönnyíti bizonyos gazdasági tevékenységek fejlődését. Ez elvileg a bankszektor átalakításának támogatására is vonatkozhat. Mindazonáltal, a szóban forgó esetben, a mentességi klauzula alkalmazásának feltételei nem teljesülnek. A NordLB nem volt egy nehéz helyzetbe került vállalkozás, melynek az életképességét állami támogatással kellett helyreállítani.

(176) Az EK-Szerződés 86. cikke (2) bekezdése, amely bizonyos körülmények között megenged mentességeket a Szerződés állami támogatási szabályai alól, elvileg alkalmazható a pénzügyi szolgáltatások ágazatára is. Ezt a Bizottság megerősítette a bankszektor által nyújtott általános gazdasági érdekű szolgáltatásokról szóló jelentésében [1].

[1] Ezt a jelentést a Tanácsnak a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság 1998. november 23-án benyújtotta, de nem hozták nyilvánosságra. A Bizottság IV. – Verseny – Főigazgatóságán megtalálható, ill. a Bizotttság internet-web-oldalán elérhető.

(177) Németország előadja, hogy ha az LTS-támogatási eszközök átruházása kedvezményes elbánást képezett a NordLB javára, az nem haladta meg a költségtérítés mértékét, és ezek a költségek a bank állami feladatának ellátásával összefüggésben merültek fel. Úgy érvel továbbá, hogy a NordLB nemcsak tartományi bank, hanem egyúttal takarékbank is a braunschweigi körzetben. Tehát nemcsak egy tartományi bank hagyományos funkcióit látja el, hanem egy takarékban funkcióit is.

(178) Németország ugyanakkor nem számszerűsítette a NordLB említett állami feladatok végrehajtásával kapcsolatos költségeit. Kizárólag ebből kifolyólag a Bizottság nem adhat felmentést az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének alkalmazása alól az EK-Szerződés 86. cikke (2) bekezdése alapján. Ezenkívül, egyértelmű, hogy az átruházásra azért került sor, hogy a NordLB meg tudjon felelni az új sajáteszköz-követelményeknek, nem pedig az általa végrehajtott állami feladatok kompenzációjaként.

(179) Mivel az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdése szerinti állami támogatási tilalom elve alóli mentesség nem áll fenn, a szóban forgó támogatás nem tekinthető kompatibilisnek a Szerződéssel.

5. *ISMERETLEN TÁMOGATÁSI FORMA*

(180) Szemben azzal, amit Németország állított más tartománybanki eljárásokban, a tőkeinjekció sem tekinthető olyannak, mint amelyet lefed a jelenlegi állami támogatási rendszer, nevezetesen az „intézményes jótállás" és a „garancianyújtók felelősségvállalása" formái.

(181) A „garancianyújtók felelősségvállalása" egy nem-teljesítési garancia, melyet a hitelezőknek nyújtanak arra az esetre, ha a bank eszközei már nem elegendőek követeléseik kielégítésére. Itt nem ez a helyzet. A tőkeinjekció nem arra irányul, hogy kielégítsék a tartományi bank hitelezőit, és a bank eszközei nem fogytak el.

(182) Nem áll fenn az „intézményi jótállás" esete sem. Az intézményi jótállás szükségessé teszi, hogy a garáns – az Alsó-Szászország-tartomány és az NSGV – forrásokkal lássa el a NordLB-t, amelyekre utóbbinak szüksége van a megfelelő működéshez, mindaddig, amíg a tartomány úgy dönt, hogy fenn kívánja tartani. A NordLB viszont a tőkeinjekció időpontjában távolról sem volt abban a helyzetben, hogy – megfelelő források hiányában.- nem tudott volna megfelelően működni. A tőkeinjekcióra nem azért volt szükség, hogy a tartományi bankot működésben tartsák. Inkább arról volt szó, hogy tőkeemelést kívántak lehetővé tenni a banknál, tekintettel a fizetőképességi irányelv alapján bevezetett szigorúbb szabályozásra, hogy ezzel elkerüljék az üzleti volumen egyébként szükségszerű csökkentését, ill. hogy (ezenkívül) lehetővé tegyék a jövőbeni bővítést is. A tartomány, mint (közös) tulajdonos tudatos gazdasági számítása azt is lehetővé tette a tartományi banknak, hogy jövőbeni lehetőségeket ragadjon meg versenypiaci tevékenységében. Az *intézményi jótállás* „szükségességi követelménye" nem vonatkozik a tartomány, mint a bank (közös) tulajdonosa által hozott normális gazdasági döntésre. Más, az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdése és 88. cikk (1) bekezdése szerinti értelemben alkalmazható állami támogatási rendszer hiányában, a tőkeinjekciót az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdése és 88. cikk (3) bekezdése értelmében új támogatásnak kell tekinteni, és mint ilyet megvizsgálni.

VI. **ZÁRÓ KÖVETKEZTETÉS**

(183) A Bizottság megállapítja, hogy Németország jogtalanul alkalmazott új támogatási formát és ezzel megszegte az EK-Szerződés 88. cikke (3) bekezdésében foglalt rendelkezéseket.

(184) Az említett támogatás nem tekinthető kompatibilisnek a Szerződés 87. cikk (2) vagy (3) bekezdése vagy bármely egyéb rendelkezése alapján. A támogatást ennél fogva inkompatibilisnek nyilvánítjuk a közös piaccal, azt meg kell szüntetni, és a jogtalanul hatályba léptetett intézkedés támogatási elemét Németországnak vissza kell követelnie.

A KÖVETKEZŐKÉPPEN HATÁROZOTT:

1. cikk

1. A különbség a megfelelő mértékű ellenszolgáltatás – évi 6,76 % (társasági adó után és befektetői adó előtt) – és a Norddeutschen Landesbank – Girozentrale és Alsó-Szászország-tartomány közötti megállapodásban szereplő évi 0,5 %-os (társasági adó után és befektetői adó előtt) ellenszolgáltatás között, az átadott tőke azon része után, melyet a Norddeutschen Landesbank – Girozentrale 1992. január 1-jétől versenypiaci tevékenységéhez felhasználhatott, a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatást képez.

2. A 0,15 %-os évi (társasági adó utáni és befektetői adó előtti)) megfelelő ellenszolgáltatásról való lemondás – a tartomány részéről átadott tőke egy része után, melyet a Norddeutsche Landesbank – Girozentrale 1992. január 1-jétől garanciaként használhatott fel, a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatást képez.

3. Az 1. bekezdésben említett támogatás az 1992. január 1. és 2003. december 31. közötti időszakban 472,34 millió eurót tesz ki.

2. cikk

1. Németország legkésőbb 2004. december 31-ig megszünteti az 1. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti támogatást.

2. Németország minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy az 1. cikk (1) bekezdésben említett, jogellenesen rendelkezésre bocsátott támogatást a kedvezményezettől vissza követelje.

A visszakövetelés tárgyát képező összeg az alábbi tételeket foglalja magában:

a) az 1992. január 1. és 2003. december 31. közötti elszámolási időszakra az 1. cikk (2) bekezdésében megjelölt összeg;

b) a 2004. január 1-jétől a támogatás megszüntetéséig terjedő időszakra vonatkozóan egy összeg, melynek nagyságát az 1. cikk (1) és (2) bekezdésében megjelölt elszámolási módszerrel állapítják meg.

3. cikk

A visszakövetelés haladéktalanul és a nemzeti eljárásnak megfelelően érvénybe lép, amennyiben ez által e határozat azonnali és tényleges végrehajtása lehetővé válik.

A visszakövetelés tárgyát képező összeg magában foglalja azokat a kamatokat is, amelyek abban az időszakban merültek fel, amelyben a jogellenes támogatás a kedvezményezett rendelkezésére állt.

A kamatok felszámítása a Bizottság 794/2004/EK rendelete V. fejezetének rendelkezései szerint történik ([1]).

4. cikk

Németország e határozat kihirdetését követő két hónapon belül értesíti a Bizottságot – a mellékletben csatolt kérdőív alapján – az abban foglaltak végrehajtása érdekében tett intézkedésekről.

5. cikk

Ennek a határozatnak a Német Szövetségi Köztársaság a címzettje.

Brüsszel, 2004 október 20.

a Bizottság részéről

Mario MONTI

a Bizottság tagja

([1]) HL L 140, 2004.4.30., 1. o.

MELLÉKLET

A BIZOTTSÁG HATÁROZATÁNAK VÉGREHAJTÁSÁVAL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK

1. **A visszakövetelés tárgyát képező összeg kiszámítása**

1.1. Kérjük a következő részadatokat a jogellenes támogatások összegének nagyságáról, melyeket a kedvezményezett rendelkezésére bocsátottak:

Fizetés időpontja (°)	Támogatás nagysága (*)	Pénznem	A kedvezményezett azonosítása

(°) Az az időpont, amikor a támogatást, vagy annak egyes részleteit a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották (amennyiben a támogatási intézkedés több részletből és ellenszolgáltatásból áll, külön sorokban kérjük ezeket megjelölni)
(*) A támogatás nagysága, amelyet a kedvezményezett rendelkezésére bocsátottak (bruttó támogatási egyenérték)

Megjegyzések:

1.2. Fejtsék ki részletesen, hogy miként számítják ki azokat a kamatokat, amelyeket a visszakövetelés tárgyát képező összeg után kell megfizetni.

2. **A támogatás visszakövetelése érdekében már megtett vagy tervezett intézkedések**

2.1. Írják le részletesen, milyen intézkedéseket tettek eddig és milyen intézkedéseket terveznek a támogatás közvetlen és hatékony visszakövetelésének érvényesítésére. Kérjük, fejtsék ki hasonlóképen, hogy milyen alternatív intézkedések tehetők a nemzeti jogrend alapján a visszakövetelés érvényesítésére. Kérjük, közöljék a megtett/tervezett intézkedések – ha vannak ilyenek – jogalapjára vonatkozó információkat.

2.2. Milyen időpontig állapítják meg a támogatás visszakövetelését?

3. **Már érvényesített visszakövetelés**

3.1. Kérjük a következő részadatokat azokról a támogatásokról, amelyeket a kedvezményezettől már visszaköveteltek:

Időpont (°)	Visszatérített összeg	Pénznem	A kedvezményezett azonosítása

(°) Az az időpont, amikor a támogatást visszatérítették.

3.2. Kérjük, igazolják a támogatási összeg visszatérítését, melyet a fenti táblázatban a 3.1 pont alatt adtak meg.